

ارزیابی احزاب سیاسی افغانستان

بهار 2006

فهرست مطالب

پیشگفتار
تاریخ احزاب سیاسی در افغانستان
احزاب سیاسی در افغانستان پس از طالبان
انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی
احزاب سیاسی در پارلمان افغانستان
ائتلافات در مجلس ملی
ارزیابی احزاب
روش شناسی

شاخص های بنیادی رشد احزاب سیاسی
هویت سیاسی
استحکام سازمانی
دموکراسی درونی
ظرفیت فعالیت انتخاباتی
جمع بندی (نتیجه گیری)
ضمیمه یک - پیشینه ی ارزیابی احزاب سیاسی
ضمیمه دو- احزاب در گزارش
ضمیمه سه- لغت نامه
ضمیمه چهار- سوالات مصاحبه
ضمیمه پنج: مصاحبه های انجام شده

پیشگفتار

به تعقیب سرنگونی نظام طالبان در سال 2001، افغانستان مسیر تندی را به سوی دموکراتیزه سازی در پیش گرفته است. کنفرانس بن در نوامبر 2001 دور جدیدی را برای برگزاری لویه جرگه ی اضطراری در جون 2002 و لویه جرگه ی قانون اساسی در دسامبر 2003 آغاز کرد. قانون انتخابات و قانون احزاب سیاسی اعلام و نشر شد و بیشتر از 80 حزب سیاسی تا انتخابات پارلمانی سپتامبر 2005 ثبت رسمی گردید. پیش از انتخابات؛ نگرانی هایی مبنی بر بازگشت احزاب به پایگاههای قومی و مذهبی شان وجود داشت که به بی ثباتی افغانستان می توانست منتج شود. پذیرش "رای واحد غیر قابل انتقال" در سیستم انتخابات و فقدان تمرکز بالای وابستگی احزاب سیاسی به کاندیدان در انتخابات پارلمانی و شورای ولایتی؛ از رشد بیشتر احزاب سیاسی جلوگیری کرد. بسیاری ها پیش بینی کردند که قوه ی مقننه ی دولت بدلیل نداشتن سازمان های قدرتمند حزبی به شدت ضعیف تشکیل خواهد شد و صد ها عضو مستقل همیشه دست به یخن یکدیگر خواهند بود. خیلی ها پیش بینی کردند که فقط احزاب سیاسی سازمان یافته ی جنگ سالاران نفع کافی از سیستم " رای واحد غیر قابل انتقال" خواهند برد، آنانیکه عامل خشونت ها و بی ثباتی های نظامی گذشته بوده اند.

به تعقیب انتخابات، این روشن شد که موفقیت افغانستان در راستای ساختن نظام دموکراتیک به رشد احزاب سیاسی نظام مند، شفاف و وسیعاً نمایندگی تعلق دارد. نمایندگان وابسته به احزاب سیاسی قدرت غالب در مجلس ملی هستند و نمایندگان مستقل تحت فشار متزاید احزاب سیاسی قرار می گیرند تا در قالب این سازمان های سیاسی در آیند. هر مباحثه و مذاکره ای که در مجلس ملی اتفاق بیفتد- به شمول تصویب کابینه ی حامد کرزی رییس جمهور، قبول بودجه ی ملی- نیازمند سازماندهی و اتحاد نمایندگان، ائتلاف های مذاکره و سازگاری و وفق دادن برنامه های مختلف می باشد. بیانیه ی اگست 2006 حامد کرزی که گفت او انتخابات مجدد را جستجو نخواهد کرد، تاکید بیشتر بر این نیاز می کند که احزاب رشد یافته و قوی برای دموکراتیزه کردن افغانستان اقتضا می شود. بدون یک حزب قوی با زیر بنای مستحکم در افغانستان؛ هیچ رهبری چندملیتی، معتدل، جامع و اسلامی مثل اداره ی فعلی حامد کرزی میسر و ممکن نخواهد شد. پس از اولین انتخابات پارلمانی در افغانستان " انستیتیوت دموکراتیک ملی در امور بین المللی" یک ارزیابی را از وضعیت احزاب سیاسی در افغانستان با حمایت " انستیتیوت نیدرلند برای دموکراسی چند حزبی" (1885) به راه انداخته است.

انستیتیوت دموکراتیک ملی (NDI) کار با گروههای سیاسی و حزبی را در سال 2002 شروع و آموزش نمایندگان احزاب و کاندیدان را در سال 2004 رهبری کرده است. انستیتیوت هشت مرکز آموزشی ساحوی را در سرتاسر کشور تاسیس کرد و کورسهای کمپاین انتخابات، آگاهی از انتخابات، سازماندهی کمپاین و نیرومند شدن احزاب سیاسی را به راه انداخت. هشتاد و پنج هزار افغان جلسات آموزشی را در مراکز آموزشی انستیتیوت در سال های 2004 و 2005 دنبال کردند.

این گزارش یک نگاه به وضعیت موجود احزاب فعال سیاسی در افغانستان دارد. گزارش به احزابی تمرکز خواهد کرد که در مجلس ملی حضور دارند، و بحث های بیشتر به هویت سیاسی، استحکام ساختاری، دموکراسی درونی، وحدت درونی و ظرفیت انتخاباتی بیست و پنج حزبی

معطوف خواهد بود که در نتیجه ی تحقیق بدست آمده است. بدلیل کثرت احزاب فعال در افغانستان، یکی از چالش های عمده برای تحلیل گران؛ موضوع تشخیص خاستگاهها، رهبران، توانمندی نسبی و طرحهای ایدیولوژیکی این احزاب کثیر در کشور بوده است. خلاصه ای از یافته های این ارزیابی در همین موضوعات در ضمیمه ی " یک" بدست خواهد آمد. و یک لیستی از نامهای احزاب و رهبران آنها در ضمیمه ی " دو" شامل است.

تاریخ احزاب سیاسی در افغانستان

احزاب سیاسی در افغانستان تاریخ محدود دارند، فقط به اواسط قرن بیستم، تاریخ احزاب سیاسی بر می گردد. پالیسی های نوسازی ظاهر شاه در سال های 1940 به تشکیل بعضی از احزاب سیاسی انجامید که فقط از آن جمله افغان ملت باقی مانده است. وقتی که قانون اساسی سال 1964 حق تشکیل احزاب سیاسی را داد؛ هیچ قانون دیگری تصویب نشد که اجازه ی تشکیل این احزاب را بدهد- منظور قانون تشکیل احزاب است.

سالهای 1960 شاهد تشکیل احزاب مختلف کمونیستی بود، مثل حزب دموکراتیک خلق افغانستان که سر انجام بدو شاخه انشعاب کرد: خلق و پرچم. دیگر احزاب کوچک کمونیستی نیز در این عصر بوجود آمدند و حزب اسلامگرای جمعیت اسلامی در سال 1970 تشکیل شد.¹

به دنبال براندازی شاه در سال 1973 و تجاوز شوروی، هفت حزب مجاهد به هدف مقاومت در برابر شوروی تشکیل شدند. این احزاب توسط سازمان استخبارات پاکستان، قدرت های بین المللی ضد شوروی به شمول ایالات متحده امریکا و عربستان سعودی کمک می شدند.

این احزاب جهادی شامل جمعیت اسلامی تحت رهبری برهان الدین ربانی، تنظیم دعوت به رهبری سیاف، جبهه ی نجات به رهبری مجددی، محاذ ملی به رهبری گیلانی، دو حزب منشعب بنام حزب اسلامی به رهبری گلبدین حکمتیار و یونس خالص؛ بودند. یک عده احزاب ابتدایی شیعی نیز بودند. مهمترین حزب شیعه تحت رهبری مزاری بود که بنام حزب وحدت اسلامی افغانستان یاد می شد.²

حزب وحدت در طی سالها به احزاب دیگری انشعاب کرد، از جمله به گروه غیر هزاره تحت رهبری محمد اکبری تجزیه شد. شاخه های دیگر این حزب توسط کریم خلیلی، محقق و کاظمی رهبری می شدند. تمام این گروههای ضد شوروی به شکل ابتدایی از لحاظ ساختار حزبی قرار داشتند و بیشتر بعد نظامی داشتند. این احزاب به اشخاص، قوم، قبیله صف بندی های مذهبی تقسیم شده بودند. بعد از اخراج شوروی در سال 1989، بسیاری از این احزاب رقیب همدیگر در جنگ های داخلی شدند.

در دوران جنگ های دهه 1980 و 1995 ائتلاف های ناگهانی در خصوص منافع نظامی شکل گرفت. این ائتلاف ها بر اساس یک ایدیولوژی مشخص و اهداف سیاسی بیرون از محدوده ی نظامی در جهت کسب قدرت بنیان نهاده نمی شدند. در بعضی موارد، کمونیست های سابق و گروههای چپی

¹ گزارش آی.سی.سی.جی "احزاب سیاسی در افغانستان" جون 2006

² املائی نامهای احزاب سیاسی در این نوشته با نوشته های دیگر شاید فرق کند؛ به این دلیل مشکلات زیادی را در قسمت دنبال نامها بوجود خواهد آورد. هیچ قانون معینی برای انتقال عین کلمات از زبان فارسی به املائی رومی وجود ندارد. ما کوشش کرده ایم که املائی ثابت این نامها را در این نوشته حفظ کنیم.

با احزاب اسلامگرای تندرو ائتلاف کردند که با عامل جغرافیا دخیل بود ویا قوم. قدرت نظامی بی که بیشتر قسمت های شمال افغانستان را در کنترل آورد و از لحاظ سیاسی نیز برجستگی یافت؛ جنبش ملی اسلامی جنرال دوستم بود. در حالیکه این گروهها به شدت به شاخه های نظامی تجزیه می شد، باز هم قادر شدند که مدیریت و ساختار و ارتباط های خود را توسعه بخشند. این توانایی های بالقوه ی ساختاری باعث شد که در جدال های سال 1980 و 1990 نقش جدی بازی کنند و پس از شکست طالبان از شناخت عمومی برخوردار شوند. وقتی که تغییرات و اصلاحات بنیادی شروع شد، و احزاب سیاسی به ثبت آغاز کردند، این گروههای از قبل موجود، منافع مهم و اساسی بی را از رهگذر قدامت و شناخت در جامعه افغانستان در دست داشتند. بعد از سرنگونی نظام طالبان، احزاب کهنه، رهبران شناخته شده ی مشخص داشتند، دسترسی به منابع برای شان ممکن بود، از شناخت وسیع عمومی برخوردار بودند و در موارد مشابهی، بر نواحی محلی قدرت و تسلط قومی داشتند. احزاب بزرگ پیش از طالبان که در این ارزیابی گنجانیده شده قرار زیر لیست شده اند:

نام حزب	رهبر	قوم	خاستگاه (سال تاسیس)
جمعیت	برهان الدین ربانی	تاجیک	نظامی (سالهای 1950)
جنبش	سید نورالله/دوستم	ازبک	نظامی (سالهای 1990)
تنظیم دعوت	عبدالرسول سیاف	چندملیتی	نظامی (سالهای 1980)
وحدت اسلامی مردم	حاجی محمد محقق	هزاره	نظامی (سالهای 1988)
ملت	انوارالحق احدی	پشتون	ملی گرا (1965)
متحد ملی	نورالحق علومی	چندملیتی	کمونیست (1980)
اقتدار ملی	مصطفی کاظمی	چندملیتی	ضدطالبان (1990)
محاذ ملی	سید احمد گیلانی	پشتون	نظامی (سالهای 1980)
وحدت اسلامی	محمد کریم خلیلی	هزاره	نظامی (سالهای 1990)
دسولی غورخنگ	شهنواز تنی	پشتون	کمونیست (سالهای 1990)
جبهه ی نجات	صبغت الله مجددی	پشتون	نظامی (سالهای 1980)
وحدت ملی اسلامی	محمد اکبر اکبری	هزاره	نظامی (سالهای 1990)
حرکت اسلامی مردم	سیدحسین انوری	چندملیتی	نظامی (سالهای 1980)
حرکت اسلامی	محمد علی جاوید	چندملیتی	نظامی (سالهای 1980)
رفاه افغانستان	محمد آصف ضعیفی	چندملیتی	انسانگرا (1990)

احزاب سیاسی در افغانستان پساطالبان

کنفرانس بن و لویه جرگه دنباله اش، به تصویب رسانید که افغانستان توسط نظام جمهوری با قوه ی مقننه دو مجلسه اداره خواهد شد، مجلس نمایندگان انتخابی است و مجلس اعیان با دو سوم اعضایش از طریق شوراها و ولایتی و ولسوالی انتخاب خواهد شد و یک سوم آن توسط رئیس جمهور انتصاب خواهد گردید.

یک قانون احزاب سیاسی در سپتامبر 2003 و قانون اساسی افغانستان توسط احزاب قانونی در 2003 به تصویب رسید³. در روشنایی قانون احزاب سیاسی، احزاب مکلف هستند که در وزارت عدلیه- در دفتر ثبت نام احزاب سیاسی- ثبت شوند و باید معیار های زیر را مراعات کنند. احزاب سیاسی نباید اهدافی را که مغایر با اسلام است تعقیب کنند، از قدرت کار بگیرند، خشونت را تحریک کنند، نظم عامه را بهم بزنند، تاسیسات نظامی داشته باشند و یا از منابع خارجی تمویل شوند⁴. بر احزاب سیاسی است که اساسنامه و حد اقل 700 نفر عضو داشته باشند تا ثبت شود. دفتر ثبت نام احزاب سیاسی از طرف احزاب درخواست ثبت نام دریافت می کند و بعد هدایاتی را از وزارت داخله، دفاع، عدلیه و "همکاران بین المللی" جستجو می کند که در قسمت اقتضائات مشخصاً مرتبط به شاخه های نظامی و نقض حقوق بشر طالب معلومات می شود.

با وجود مشکلات ابتدایی اداری که در دفتر ثبت نام احزاب سیاسی در سال 2004 و 2005 دیده شد، هشتاد حزب سیاسی ثبت گردید. بعضی از احزاب مثل حزب کمونیست قبلی "حزب متحد ملی افغانستان" به رهبری نورالحق علومی، حزب افغانستان نوین به رهبری یونس قانونی بخاطر تضاد منافع در داخل و خارج حکومت با مشکلاتی در قسمت ثبت نام مواجه گردید؛ بلاخره پذیرفته شدند. متحد ملی شدیداً با مخالفت مجاهدین مواجه گردید، بخصوص بنیادگرایان شامل در دادگاه عالی قویاً مخالفت نشان دادند.

حزب افغانستان نوین بدلیل مخالفت آشکار با حامد کرزی با مشکلاتی روبرو شد. بر علاوه، احزاب چند لایه که بیشتر منسوب به جنگسالاران پیشین بودند و با عناصر مسلح که نقض حقوق بشر را مرتکب شده بودند، ثبت نام گردیدند. تصمیم ثبت نام این احزاب مایه نگرانی طرفداران بین المللی حقوق بشر و آنعده افغان هایی شدند که امیدوار به خارج شدن جنگ سالاران از صحنه در پروسه های انتخابات بودند.

با وجود ثبت نام احزاب گذشته ی نظامی، احزاب نوینی نیز تاسیس و ثبت شد که در انتخابات مجلس ملی خواهان سهم گیری بودند. احزاب تاسیس شده ی پس از طالبان که در این ارزیابی لیست شده اند قرار ذیل هستند:

پیوند قومی

نام رهبر

نام حزب
طرح حزبی

محمد یونس قانونی

نوین

اپوزیسیون کرزی

تاجیک

³ قانون احزاب سیاسی پیش ازقانون اساسی کنونی قانون اساسی سال 1964 پذیرفته شده بود. هشدار های داخلی در بین اعضای کمیته قانون اساسی منجر به تاخیر هایی در بر گزاری لویه جرگه قانون اساسی شد که قانون اساسی جدید را به تصویب رسانید.

⁴ قانون احزاب سیاسی، فصل دوم، ماده ی ششم.

چندملیتی	صلح و وحدت	گلبدین شیرزی
	اسلامی/معتدل	
چندملیتی	همبستگی جوانان	اسحق گیلانی
	حاکمیت قانون	
شیعه	پیوند ملی	سیدمنصورنادری
	ثبات/وحدت ملی	
چندملیتی	جمهوری	صبغت الله سنجر
	سکولار/رشدتجارت	
چندملیتی	تحریک وحدت	سلطان محمودغازی
	سلطنت خواه	
چندملیتی	نهضت آزادی	عبدالراقب جاوید
	سکولار/ صلح	
چندملیتی	جنبش دموکراسی	محمد شریف نظری
	سکولار/ صلح	

احزاب جدید سیاسی بطور قابل ملاحظه ای کوچک تر از احزاب قومی و منطقی هستند. به استثنای حزب افغانستان نوین یونس قانونی که در مخالفت با رئیس جمهور حامد کرزی تاسیس شد، هیچ یک از احزاب جدید التاسیس تجربه، منابع و ظرفیت سازمانی لازم گروهی را نسبت به احزاب و گروههای ضد شوری و جنگ های داخلی نداشتند. احزاب پسا طالبان کمتر به وابستگی های قومی علاقه نشان می دهند و بیشترین از اعتدال و حکومت سازی و وحدت ملی استقبال می کنند و طرح می دهند. با آنهم، فقدان ظرفیت سازمانی در بین احزاب جدید التاسیس قابل مشاهده است که در انتخابات پارلمانی 2005 بهره ای نبردند.

انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی

قانون انتخابات افغانستان رشد و عمل احزاب سیاسی را مایوس می سازد. تجربه ی افغانستان در زمان شوروی و به تعقیب آن در جنگ های داخلی تصویر منفی از احزاب سیاسی گذاشته است و پیوند احزاب سیاسی با مسایل نظامی و خشونت های درون حزبی این تصویر را مضاعف ساخته است. بسیاری از شخصیت های بلند رتبه ی حکومت پسا-طالبان به شمول رئیس جمهور حامد کرزی گرایش مخالف به سوی احزاب دارد و این گرایش در قانون احزاب سیاسی انعکاس یافته است. قانون انتخاباتی که پذیرفته شده یک مدل رای واحد غیر قابل انتقال است که کشور به 34 واحد چند عضوی انتخاباتی تقسیم شده و رای دهندگان کاندیدای واحد را در ورقه رای خود انتخاب می کنند. حمایت کنندگان "رای واحد غیر قابل انتقال" استدلال می کنند که این سیستم کمک می کند تا از نفوذ جنگ سالاران کاسته شود و باید نتایج، خواست وسیع مردم را انعکاس بدهد.

انتقاد ها از قانون استدلال می کند که گروههای که به خوبی سازمان یافته و منضبط هستند می توانند از خصوصیات رای واحد غیر قابل انتقال سود ببرند و راهیابی جنگ سالاران مسلط، در این قانون قصد شده است کاهش بیابد.

انتخابات ریاست جمهوری در اکتوبر 2004 و انتخابات پارلمانی و شوارهای ولایتی در سپتامبر 2005 برگزار شد. انتخابات ریاست جمهوری شامل هجده کاندیدای ثبت شده بود که از این جمله چهار تای آنها

مطابق به تکت حزبی ادامه دادند.⁵ در میان کاندیدان ریاست جمهوری بعضی ها مستقل شرکت کرده بودند و بعضی ها از همایه مشخص بعضی از احزاب برخوردار بودند.⁶ در حالیکه دیگران مثل حامد کرزی وابستگی هیچ حزبی را نداشت، اما همایه وسیع احزاب مختلف و سازمان های غیر حزبی را با خود داشت.⁷

انتخابات پارلمانی و شورای ولایتی سیستم "رای واحد غیر قابل انتقال" را به تجربه گرفتند، در حالیکه "رای کثیر قابل انتقال" ذهن احزاب سیاسی را مشغول کرده بود تا از آن استفاده کنند و هم چنین تبلیغ می شد تا وابستگی حزبی کاندیدان نیز در ورقه ی رای دهی ثبت شود. از آنجاییکه کدام نفع سیستماتیک (نظام مند) از ذکر وابستگی احزاب گرفته نمی شد، بسیاری از کاندیدان احزاب ترجیح می دادند که وابستگی حزبی شان اعلام نشود. از 2700 کاندید برای 249 کرسی در پارلمان، فقط 386 نفر (در حدود چهارده فیصد) وابستگی حزبی شان را معلوم کرده بودند. در واقع کاندیدان زیادی بطور مستقل شرکت کرده بودند. این در نتیجه ی انتخابات می تواند دیده شود، چون ساختار شورای ملی فعلاً طوری است که کاندیدان مستقل از کاندیدان حزبی زیادی می کنند، اما فعلاً اکثر این کاندیدان که به عضویت پارلمان در آمده اند در قالب احزاب صف بندی شده اند. لیست کامل نمایندگان شورای ملی وابسته به احزاب در ضمیمه (1) شامل است.

وقایع تهدید و ارباب در جریان انتخابات، بسیار به روشنی و وضاحت وجود داشتند، با آنهم ناظران توافق دارند که این وقایع ذاتاً، جریان ویا نتایج انتخابات را متاثر نساخته است. بعضی این اتفاقات پیش از زمان نامزدی کاندیدان اتفاق افتاد که بعضی کاندیدان را از نامزدی دلسرد و مایوس ساختند. در ولایاتی که ناظران بین المللی و محلی در جریان رای دهی و شمارش آرا حضور نداشتند، نقض قانون و بی نظمی اتفاق افتاد. با آنهم ارزیابی مستقل از شیوه ها و نتایج انتخابات؛ اینطور نتیجه می دهد که این سوء استفاده ها و نقض ها تاثیر عمده ای رابالای نتایج انتخابات نگذاشته است.

احزاب سیاسی در پارلمان افغانستان

در حالیکه بسیاری از ناظران نگران این بودند که پارلمان مرکب از تعداد زیادی کاندیدان مستقل خواهد شد، نتیجه ثابت ساخت که مساله قدری پیچیده تر از آن است که تحلیل می شد. با وجود ثبت نام یک تعداد کمی از کاندیدان در جریان کمپاین، وابستگی حزبی شان؛ احزاب سیاسی در پارلمان از لحاظ وزنه ی حضور بر کاندیدان مستقل سبقت گرفتند و کاندیدان مستقل تحت فشار کاندیدان احزاب سیاسی هستند که در داخل پارلمان در قالب احزاب در بیایند تا گروههای پارلمانی شکل بگیرد.

---

⁵ یونس قانونی، لطیف پدرام، اسحاق گیلانی و فاروق نجرابی همه با تکت حزبی جریان انتخابات را ادامه دادند.

⁶ مثلاً حاجی محمد محقق از حزب وحدت مردم کاندید شده بود و جنرال دوستم از جنبش ملی اسلامی.

⁷ محاذ ملی کمپاین را به نفع کرزی هدایت می کرد. هم چنین کرزی توسط یک تعداد احزاب کوچک دیگر حمایت می شد که به نفع کرزی به صورت فعالانه کمپاین کردند.

تشخیص نمایندگان مرتبط با احزاب سیاسی هنوز هم یک چالش است. تمام احزاب سیاسی شامل در ارزیابی ما از بی وفایی یک تعدادی از اعضا شکایت می کنند. درحالیکه تعداد کلی اعضای که توسط احزاب سیاسی بی وفا خوانده می شوند، متجاوز از تعداد اعضای پارلمان است. بعضی از احزاب به وضاحت از تسلط محکم شان غلو می کنند. تخمینی که توسط "انستیتوت دموکراتیک ملی" و دیگران⁸، بعد از انتخابات انجام شد، مبین اینست که تعداد اعضای مستقل از 93 تن تا 136 تن در پارلمان می رسند. در حدود 22 تا 25 حزب در قالب حزب جمعیت اسلامی، جنبش ملی اسلامی، افغانستان نوین و حزب اسلامی در آمده اند و تقریباً حزب اسلامی بزرگترین تعداد اعضا را با خود دارد. لیست کامل تعدادی از نمایندگان مربوط به احزاب که در ارزیابی NDI گنجانیده شده است، در ضمیمه یک شامل است.

احزابی با ساختار پیش از عصرطالبان در بدنه ی پارلمان تسلط خود را نمایش داده اند. این احزاب شامل هفت حزب مجاهد می شوند که در زمان مبارزه علیه اشغال شوروی تشکیل شده بودند (با انشعابات و متلاشی های پی در پی در هر حزبی) و تعداد زیادی از احزاب شیعه را که نمایندگی از مناطق خاص می کنند یا از جامعه ی هزاره نمایندگی می کنند؛ در بر می گیرد

بر علاوه ی احزاب جهادی، یک تعداد احزاب موفق دیگر نیز پیش از طالبان تاسیس شده بود که شامل بعضی از احزاب کمونیست پیشا-شوروی و یک تعداد احزاب انسان گرا و ضد طالبان می شوند. مجموعاً تعداد زیادی احزاب جدید در وضعیت سیاسی موجود افغانستان تشکیل خواهد شد. احزاب کهنه ی پیش از عصر طالبان تعداد زیادی از کرسی های پارلمان را به خود اختصاص داده اند در حالیکه احزاب جدید کمتر کرسی ها را بدست آورده اند. تقسیم کرسی ها بین احزاب پیش از عصر طالبان و احزاب جدید قرار ذیل است:

خاستگاه حزب	تعداد حزب	کرسی های پارلمان (تخمینی)
پیش از طالبان	15	93-123
پیش از طالبان	10	19-31

بسیاری از افغانها و ناظران بین المللی از کا رأیی ضعیف احزاب جدید در انتخابات تعجب کردند.

شاخه ها و احزاب مرتبط با جنگ های داخلی حالا درپارلمان مسلط هستند. بسیاری از افغانهای جوان و بعضی از نمایندگان مستقل در پارلمان، احزاب محافظه کار را بخاطر ویرانی افغانستان در دهه ی نود میلادی سرزنش می کنند. بسیاری از افغان ها آرزو می کرد که دموکراسی و انتخابات آزاد، بازی گران سابق را از صحنه خارج کنند. اجازه ی ثبت نام احزاب کهنه در دفتر ثبت نام احزاب و کارآیی ضعیف احزاب جدید باعث شد که احزاب کهنه (پیش از طالبان) کنترل را در پارلمان بدست گیرند.

ائتلاف در پارلمان

پیش از انتخابات 2005، هشتاد حزب در دفتر ثبت نام احزاب ثبت نام کرده بودند، برعلاوه، تقریباً 20 حزب ثبت نشده در جریان کمپاین فعال بودند. وقتی که بعضی از احزاب؛ تعداد زیادی از شواهد و مدارکی دال بر توانایی شان را فراهم کردند، فضای شکننده سیاسی

را انعکاس دادند) چون بجای اینکه احزاب درهم مدغم شوند و چند حزب بزرگ در سطح ملی تشکیل شوند؛ احزاب به سوی کوچک شدن و تجزیه شدن می رفتند). با وجودیکه تعداد احزاب فعال به شمول تقریباً 25 حزب در پارلمان بسیار زیاد است یک کاهش عمده را نسبت به دوران پیش از انتخابات به نمایش می گذارد. چنانکه احزاب کار با همدیگر را در پارلمان آغاز کرده اند. اشتراک منافع آنها را با همدیگر نزدیک خواهد کرد و انتظار می رود که ائتلاف های پارلمانی آنها را در قالب چند حزب معدود فراهم بیاورند.

یکی از عوامل حل نشده در ساختار احزاب در پارلمان، گروه های پارلمانی است. شورای ملی طرزالعمل کاری موقتی را در جنوری 2006 پذیرفتند و این قوانین معیار هایی را برای تشکیل گروه های پارلمانی ارائه نمود⁹. گروه های پارلمانی حد اقل بیست و یک عضو باید داشته باشند، و هر عضو فقط عضویت یک گروه پارلمانی را باید داشته باشد طرزالعمل «دستورکار» درائت های برگزاری جلسات پارلمانی، سودمندی اش را به اعضایی می رساند که خواهان تشکیل ائتلاف های کلان پارلمانی هستند. دو سود کلیدی در تشکیل گروه های پارلمانی نهفته است: یکی اینکه اعضای شامل در یک گروه پارلمانی به "معاونت عمومی" کمک می رسانند، دوم اینکه عضویت آینده ی گروه های پارلمانی را در کمیسیون های پارلمانی باید تشخیص کنند.

این وقتی به حقیقت می پیوندد که گروه های پارلمانی اعلام شود. انگیزه ی تشکیل گروه ها بدلیل تشکیل کمیسیون ها پیش از تصویب گروه های پارلمانی؛ تقلیل یافته است. برعلاوه، افزایش اعضای اضافی در گروه های پارلمانی چندان ارزشی برای احزاب نداشته است تا آنها در عضویت افرادشان روی خوش نشان دهند. در حالیکه بسیاری از احزاب از تعداد اعضای کافی که قادر به بهره بردن از دستورالعمل باشد شکایت می کنند؛ واقعیت طوری دیگر است. یکدفعه ثبت نام گروه ها شروع شد، احزابی که 21 نفر عضو را نتوانستند سروسامان بدهند، شاید اعضایشان در قالب احزاب کلان در بیایند. برعلاوه، احزاب خواهان آن هستند تا اعضای شان شامل این گروه ها باشند، طوری که بتوانند در مباحث مجلس ملی نقش جدی بازی کنند. درحال حاضر، شورای ملی با مسایل وزارتخانه ها، دادگاه عالی و بودجه مشغول شده است. هیچ یک از این موضوعات دادگاه عالی تا هنوز به شکل شفاف و مفصل در شورای ملی بحث نشده تا ما شاهد تشکیل گروه های پارلمانی باشیم.

ارزیابی احزاب روش شناسی

نخستین گام در پروسه ی ارزیابی انتخاب احزاب سیاسی یی بود که دعوت به مشارکت شود. به منظور اینکه شرکت کنندگان، به شیوه ی شفاف انتخاب شود، معیار هایی ساخته شده تا تشخیص گردد که کدام احزاب سزاوار ارزیابی است. تمام احزاب بر اساس فاکتورهای زیر در پروسه ارزیابی شامل شده اند:

تعداد اعضای منتخب در شورای ملی، شورای ولایتی یا مجلس اعیان؛
حضور موسسین حزب در بیش از یک منطقه؛
تعهد و التزام به ارزش های دموکراسی در داخل و خارج حزب؛

---

09 طرزالعمل شورای ملی، مصوبه جنوری، 2006/3، مجلس ملی افغانستان فصل پنج، قانون 12-15.

تعهد به پروسه بازسازی کشور و آوردن دموکراسی؛
ثبت نام در دفتر ثبت نام احزاب سیاسی وزارت عدلیه.
بیست و پنج حزب برای ارزیابی بخاطر دارا بودن معیار های ارزیابی،
انتخاب شد. مثلاً: بعضی از احزاب مثل حزب اسلامی، بسیاری معیار ها
را دارا بود، ولی انتخاب نشد، چون شکی آن می رفت که حزب موصوف
به ارزش های دموکراسی تعهد نداشته باشد¹⁰. احزاب کوچکی که هیچ
یک از معیار ها را دارا نبوده اند، برای ارزیابی انتخاب شد.
اینها احزابی بودند که موفقیت انتخاباتی در 2005 نداشتند، اما
طرحهای وسیع داشتند و برای باز سازی حزب شان در طویل مدت
برنامه دارند و کار می کنند.

ارزیابی طوری رهبری شد که از جنوری 2006 تا می 2006 را در
برگرفت. پروسه ارزیابی شامل مصاحبه های مفصل با یک سلسله احزاب
در کابل و اطراف بود. مصاحبه ها بر اساس 58 سوال پیش می رفت که
وظیفه و پیشینه، ساختار، عضویت، آموزش، توسعه پالیسی، فعالیت
های انتخاباتی را مورد علاقه قرار می داد و در خلال این سوال،
پرسشهای باز نیز مجاز بود (سوالات مصاحبه در ضمیمه 3 قرار دارد).
اعضای محلی NDI که پیش از انتخابات ریاست جمهوری و پارلمانی مصروف
آموزش بودند، با یک عده مردم که عضو ساده ی احزاب بودند مصاحبه
ها کردند، در مورد رهبران، کارکردها، اعضای عادی و اعضای عالی
رتبه پرسشهایی را مطرح کردند (یک لیست از مصاحبه ها در ضمیمه 4
آورده شده است).

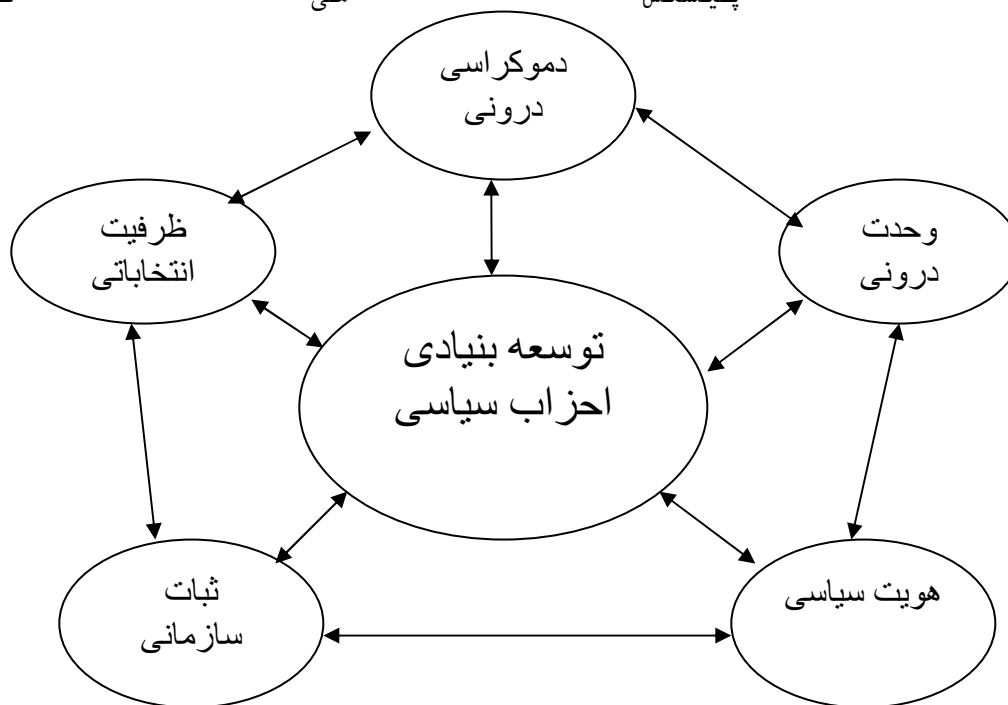
شاخصه هایی برای توسعه بنیادی احزاب سیاسی

راهنمای " توسعه بنیادی احزاب سیاسی" یک چارچوبی را برای ساختار
دموکراتیک احزاب توسعه داده است¹¹ که شامل یک سلسله موضوعات
بنیادی در توسعه احزاب می شود. ارزیابی بیست و پنج حزب از این
شاخصه ها پیروی می کند تا فهمیده شود که احزاب سیاسی
افغانستان چقدر در توسعه بنیادی شان پیشرفته هستند.

---

10 حزب اسلامی وابستگی به گلبدین حکمتیار دارد، کسی که به عنوان یک
تروریست بین المللی شناخته شده و اخیراً او از اسامه بن لادن حمایتش را اعلان
کرده است. درحالیکه رهبر جدید حزب نیز به دموکراسی تعهدی ندارد و رویکرد
بنیادگرایانه با مسایل دارد.

راهنمای " توسعه بنیادی احزاب سیاسی " یک چارچوب تحلیلی را قرار
 ذیل پیشکش می کند:

هویت سیاسی

یک معنای قوی در قسمت هویت سیاسی نهفته است، که در بین بسیاری از احزاب شامل در ارزیابی ما، وجود دارد. این روشن است که احزاب مجاهد و شیعه پیش از طالبان ساخته شده بودند و هویت سیاسی این احزاب بیشترین با منطقه، قوم و عوامل مذهبی گره خورده است تا ایدولوژی سیاسی. این شاخصه ها معمولاً در احزابی بیشتر صدق می کند که هویت حزب با هویت رهبر و شخصیت های حزب را بطه تنگاتنگ دارد تمام احزابی که در ارزیابی ما تحلیل شده، شعارها و اصول مشابهی دارند: اسلام، صلح، ثبات، بازسازی، وحدت ملی؛ اما کمتر کوشش صورت گرفته تا این شعارها تحقق بیابد و یا اینکه این شعار های کلی در پالیسی های مشخص چه تعبیر و تفسیر می شود. هویت ابتدایی از این احزاب، قوم، منطقه، یا رهبری بسیار محافظه کار و اسلامگرا است. در قسمت بعضی از احزاب شیعی؛ و وابستگی های قومی¹² و مخالفت هایی در مورد عقاید مذهبی باعث شده است که انشعاباتی صورت بگیرد و ائتلاف های جدید بمان بیاید. به علت ازدیاد انشعابات و شاخه های حزبی، شاید ابهامی در قسمت هویت احزاب در بین شهروندان وجود داشته باشد. شش حزب است که نامشان با " حزب وحدت" شروع می شود. و این واضح بود که در جریان آموزش نمایندگان احزاب، اعضای احزاب بدلیل تداخل نامها تشخیص نمی شد. احزاب جدید التاسیس، در قسمت هویت سیاسی شان، توسعه یافته اند. در قسمت شناخت عمومی، " همبستگی جوانان " " نهضت آزادی " و " جمهوری خواهان " در بین مردم عوام آگاهی داده اند. در حالیکه " رفاه

¹² افغانستان چهار قوم بزرگ دارد: پشتون، ازبیک، تاجیک و هزاره. پشتون نسبتاً قوم اکثریت است. پشتون ها ازبیک ها و تاجیک ها سنی هستند، هزاره و بعضی از گروه های دیگر شیعه هستند. هزاره ها بزرگترین قوم در بین شیعیان است.

افغانستان" و "جنبش دموکراسی" خوب شناخته نشده اند. بهر حال این احزاب در قسمت ارتباطات شفاف، تعریف شفاف و بیان اهداف و ایدولوژی خود موفق هستند. در بعضی موارد، این احزاب جدید مرزهای مشخصی بین هویت خودشان و احزاب کهنه ی مجاهدین ایجاد کرده است(احزاب جدید مستقیماً در هیچ یک از جنگهای داخلی شرکت نکرده و مانند احزاب گذشته قدرت منطوقی و نظامی ندارند).

احزاب جدید علاقمند به ایجاد فضایی هستند که همه ی اقوام با همدیگر قرار بگیرند.

لیست کامل هویت سیاسی بیست و پنج حزب که شامل ارزیابی شده اند (وابستگی قومی شان نیز مد نظر گرفته شده) قرار ذیل است:

نام حزب	نام رهبر	وابستگی قومی
ملت	انورالحق احدی	اسلامی/ معتدل
محاذ ملی	سید احمد گیلانی	پشتون
کرزی	3	طرفدار
دسولی غورزنگ	شاهنواز تنی	پشتون
ساز	3	سکولار/ دولت
جبهه نجات	صبغت الله مجددی	پشتون
همبستگی جوانان	محمد جمیل کرزی	پشتون
معتدل	1	اسلامی
پیوند ملی	سید منصور نادری	شیعه
وحدت ملی	1	ثبات/
جمعیت اسلامی/ محافظه کار	برهان الدین ربانی	تاجیک
نوین	یونس قانونی	تاجیک
کرزی	13	اپوزیسیون مخالف
جنبش ازبیک/ طرفدارنظام فدرالی	سید نورالله دوستم	ازبیک
وحدت اسلامی مردم حاجی محمد محقق	9	هزاره
صلح/ حامی هزاره	محمد کریم خلیلی	هزاره
وحدت اسلامی	3	ثبات/
وحدت ملی اسلامی	محمد اکبر اکبری	هزاره
تنظیم دعوت	عبدالرسول سیاف	چندملیتی
محافظه کار	9	اسلامی /
متحد ملی	نورالحق علومی	چندملیتی
حاکمیت قانون	8	سکولار /
اقتدار ملی	سید مصطفی کاظمی	چندملیتی
رشد تجارت	4-12	سکولار /
صلح و وحدت	گلاب الدین شیرزی	چندملیتی
معتدل	1	اسلامی /
نهیض همبستگی	سید اسحاق گیلانی	چندملیتی
قانون	2	حاکمیت

/	اسلامی	چندملیتی	حزب سید حسین انوری	1-3	معتدل
	حاکمیت	چندملیتی	عبدالکبیر رنجبر	1	دموکرات
/	اسلامی	چندملیتی	محمد علی جاوید	1	حزب اسلامی
	سکولار	چندملیتی	صبغت الله سنجر	1	محافظة کار
	سلطنت خواه	چندملیتی	محمد غازی	0-5	جمهوری خواه
	سکولار	چندملیتی	عبدالراقب جاوید	0-7	تحریک وحدت سلطان محمود غازی
/	سکولار	چندملیتی	میر محمد آصف ضعیفی	2	نهضت آزادی
/	سکولار	چندملیتی	محمد شریف نظری	5	رفاه افغانستان
					آسایش اجتماعی
					جنبش دموکراسی
					صلح

از اینکه پارلمان فقط در سال اول خود قرار دارد، بسیار زود است که ارزیابی کنیم که آیا احزاب به پالیسی های خود و با فعالیت های قانونگذاری و سازمانی خود ثابت قدم هستند. بسیاری از مباحث پارلمانی روی پروسه و طرزالعمل تمرکز کرده است و کمتر به مباحثی که به تغییر بعضی موضوعات و پالیسی عمومی بیانجامد، تا هنوز رویکرد داشته اند. لذا کمتر فرصت ارزیابی برنامه های احزاب را می توان بدست آورد. این نیز روشن است که بیشتر احزاب محافظه کار تعهد کرده اند تا از ارزش های اسلامی در پارلمان دفاع کنند. دلیل واضح در این راستا محاکمه ی مردی بود که در مارچ 2006 از دین برگشته و مسیحیت را اختیار نموده بود. نگرانی های حامیان عقاید اسلامی در مباحث پارلمان، رای دهی به وزرا و دیگر موارد انعکاس یافته اند.

انضباط سازمانی

تمام احزاب شامل در ارزیابی ما؛ مستلزم انضباط قوی سازمانی بود. عادی ترین نگرانی ما نبود منابع حزبی، فقدان عضو گیری نظام مند و دسترسی کمتر به ماورای مرزهای باریک قومی، زبانی و جغرافیایی بودند.

احزاب دارای انضباط محکم حزبی ریشه در زمان پیش از طالبان دارند. مجاهدین سابق، بسیاری از احزاب شیعی، جنبش ملی که اول ساختار قومی نظامی داشت و بعداً عضو گیری را از سرتاسر افغانستان تجربه کرد از احزاب پیشا-طالبان به شمار می روند که منضبط تر هستند. در بعضی موارد این احزاب بر اساس عقاید خاص مذهبی رو به گسترش هستند مانند: محاذ ملی که رهبرش پیر سید احمد گیلانی است و پیرو طریقه ی صوفیه می باشد، و همینطور پیوند ملی از طرز عقاید خاصی نشأت گرفته است.

فقدان منابع مالی یک چالش عمده برای توسعه، بسط و گسترش احزاب سیاسی و ساختار آنها به شمار می رود. وقتی که از بعضی اعضای احزاب در مورد دفتر و ساختار سازمانی احزاب پرسیده می شود، از کمبود منابع مالی شدید شکایت دارند.

بعضی از احزاب توسط رهبران احزاب و یا دیگر نفع برندگان کمک مالی می شوند. در حالیکه بعضی از احزاب منبع مالی ثابت و شفاف ندارند. بسیاری از شرکت کنندگان در ارزیابی مایل نبودند که از منابع مالی احزاب شان بدلیل غیر شفاف بودن صحبت کنند. تمام احزاب مشکل شناسایی در بین اعضای فعال و شهروندان را دارند تا در آینده مورد حمایت آنها قرار بگیرند. بعضی از احزاب از سطح عضویت شکایت دارند. در اثنای انتخابات پارلمانی عضویت روند سریع داشت، اما بعد از آن تفاوت فاحشی یافته است. در بین احزاب قدیمی (ملت، محاذ ملی، متحد ملی، نهضت همبستگی، صلح و وحدت و پیوند ملی) سوابق عضویت سازمان یافته در دسترس است، اما این سوابق بازم امروزه نشده و به شکل سنتی وجود دارد. تمام احزاب پسا- طالبان تصمیم دارند که یک سیستم عضویت سازمان یافته داشته باشند، اما اینهم بدلیل تعداد قلیل اعضا و عدم توانایی شان بعید است.

بعضی از احزاب کهنه و قومی هیچ برنامه ی مشخصی برای عضو گیری ندارند. در این میان محاذ ملی و افغان ملت استثنا هستند و محدود به جغرافیای مشخص قومی و منطوقی نشده اند. احزاب جدید همه در تلاش هستند تا اعضای جوان را به عضویت بگیرند و در این عضو گیری سرتاسر افغانستان را در نظر دارند. اما این گروهها مستلزم کمک در راستای توسعه و طرح استراتیژی های عضو گیری در سطح وسیع هستند. احزاب جدید، مشخصاً حزب جمهوریخواه قبلا بیان کرده است که باید در راستای داشتن احزاب منضبط و سازمان یافته آموزش های لازم را ببینند. از همین رو "کنفرانس نمایندگان" را برگزار کرد تا آموزش هایی در باره انتخابات و انتخاب افسران در انتخابات را عملاً سپری کنند. محاذ ملی هم به NDI مراجعه کرده تا در راستای توسعه ساختار و سازماندهی کمک شود.

احزاب شیعه از ختم رژیم شوروی بدین سو؛ از انشعاب پذیری رنج برده است. حزب وحدت اسلامی از اواخر 1980 بدین سو به شاخه های متعدد تجزیه شده و فعلاً شش حزب برجسته شیعه وجود دارد که حزب وحدت اسلامی مردم به رهبری حاجی محمد محقق از سازمان یافته ترین احزاب شیعه می باشد. این حزب در جریان انتخابات ریاست جمهوری یک تلاش هماهنگ را به راه انداخت تا در مورد سازماندهی حزب آموزه هایی حاصل کند و در جریان کمپاین ها تلاش کرد تا آموزه های سازماندهی را در انتخابات پارلمانی و شورای ولایتی به عنوان یک درس بکار ببرد. احزاب شیعه ی دیگر تا کنون در راستای سازماندهی کاری نکرده است و فقط در جلب کمک ها کوشیده است، اما هیچکدام به اندازه ی حزب وحدت اسلامی مردم ظرفیت سازمان یافته حاصل نکرده اند. علایمی وجود دارد که بعضی از احزاب خواهان توسعه دایره ی نفوذ شان در سرتاسر افغانستان هستند. بسیاری از احزاب پسا- طالبان دارای برنامه های ملی هستند اما از عدم سازماندهی رنج می برند. "متحد ملی" بقایای حزب دموکراتیک خلق افغانستان را به میراث برده و یکی از معدود احزابی هستند که می تواند ادعای حمایت ملی را در سرتاسر افغانستان بدست بیاورند. افغان ملت و محاذ ملی هر دو در تلاش هستند تا حمایت جمعیت پشتون را در سرتاسر افغانستان بدست بیاورند. جمهوری خواهان قادر به راه اندازی یک گردهمایی در مارچ 2005 شد و کوشش نمود تا نمایندگان 22 تا 34 ولایت را دعوت و به سویه ی ملی برگزار کند.

دموکراسی درونی

بخاطر اینکه احزاب سیاسی بتوانند اقتضائات و دغدغه های موکلان شان را بر آورده بسازند، ساختار های حزبی باید دموکراسی درونی

را قبول کنند تا صدای اعضای شان در تصمیم گیری ها انتخابات رهبری و توسعه ی پالیسی انعکاس بیابند. احزابی که در این ارزیابی گنجانیده شده، براساس حق دادن به اعضای شان در اعمال نفوذ و انتخابات مقام های بلند پایه ی احزاب، انتخاب شده اند. در حالیکه تمام احزاب شامل در این ارزیابی، ادعای "دموکراتیک" بودن می کنند و اساسنامه دارند- یکی از اقتضائات ثبت نام اساسنامه است- لیکن روشن است که بسیاری از احزاب تمرکز گرا هستند و در عمل و مدیریت شان نیز دیده می شود. در بسیاری موارد این انعکاس سنت نظامی و پیشینه ی تمرکز گرایی در بین این احزاب است: جمعیت، جنبش و تنظیم دعوت در این دسته بندی می گنجد. احزاب مذهبی هم توسط افراد مشخصی که در راس هرم قدرت قرار دارند اداره می شوند.

بسیاری از احزاب منابع محدود مالی دارند و چالش های زیادی را در راستای آموزش اعضای شان مواجه می شوند. بسیاری از اعضا در سازمان های حزبی، توقع دارند تا حزب برای هوادارانش کمک های مادی کند، بدون اینکه فکر کنند این یک سازمانی است که به کمک هوادارانش می تواند سرپا بایستد. گزارش هایی هم وجود دارد که بعضی از احزاب به شکل غیر قانونی توسط منابع خارجی حمایت می شوند که به نوبت خود از رشد عضو گیری با پرداخت حق العضویت جلوگیری می کنند.

بسیاری از احزاب کنگره هایی را در طی سه چهار سال اخیر برگزار کرده اند تا اساسنامه پی را به تصویب برسانند و یا در سطح رهبری اصلاحاتی بیاورند؛ با آنهم این کنگره ها در فضای باز، جامع و دموکراتیک دایر نشده اند. رهبری بسیاری از احزاب فقط اساسنامه را بر وفق قانون احزاب سیاسی تغییر داده اند، بدون آنکه با اعضای خود در پروسه ی مسوده و آوردن تغییر مشوره کرده باشند. بسیاری از کنگره ها به شدت محدود به مانوردهی و موانع جغرافیایی بوده اند و پیش از انتخابات 2005 تعداد کمی از احزاب باقی ماندند که لیست عضویت دقیق خود را برای هدایت انتخابات جامع درون حزبی تهیه و ترتیب کنند.

تعجب آور نباید باشد که احزاب فاقد ساختار دموکراتیک درونی در حال حاضر هستند. بسیاری از احزاب، سازمان های نظامی دیروزی هستند که چالش های قابل ملاحظه ای را در چهره گشودن به احزاب سیاسی دموکراتیک مواجه می شوند. دموکراسی سازمانی در درون احزاب یک تصور نو است و بسیاری از رهبران و اعضای احزاب چندان روی خوشی به نظارت، تصمیم گیری و مسئولیت گرفتن و توانایی عمل اعضا، نشان نمی دهند. برای اعضای احزاب وقت گیر خواهد بود که از گرفتن مسئولیت ها تقدیر کنند و در داخل حزب نقش یک شرکت کننده فعال، نقاد، مسئولیت پذیر و توانا را بازی کنند. در صورتیکه دموکراسی جدید افغانستان امکانات این را فراهم می کنند که احزاب سیاسی بیشتر به ساختار دموکراتیک درونی توجه کنند البته با این عمل آنها به کمک ها و آموزشهایی نیاز دارند تا اصلاحات ضروری رابه بار آورند.

وحدت درونی

در دموکراسی های توسعه یافته، سیستم انتخاباتی پارلمانی قوانینی رافراهم می سازد که به احزاب سیاسی انگیزه و بهره ی استفاده از این ابزارها را می دهد تا نظم و وحدت را در بین اعضا ابقا کند. در حالیکه در افغانستان؛ "سیستم رای واحد غیرقابل

انتقال" ،فقدان قوانین و طرزالعمل ها و بی تجربگی عمومی باعث می شوند که اکثریت اعضا احزاب را با کمترین اهرم فشاربه وحدت درونی بکشانند. برای اینکه وحدت درونی ساخته شده باشد، احزاب باید با یک پروسه توسعه ی پالیسی سروکارداشته باشند، تا هویت سیاسی خود را خلق کنند و برنامه های داخلی و خارجی قابل فهمی را بسازند. احزاب همچنان باید میکانیزم هارا توسعه بدهند تا پیوندها و رشته هارا درداخل حزب مربوطه مستحکم بسازند ومشاجرات درون حزبی رابا اعضای خودش حل کنند. قوم، جغرافیا و سرشت مذهبی بسیاری از احزاب، مشخصاً مجاهدین و احزاب شیعه، تا هنوز اصول وحدت بخشی را به احزاب ارزانی می کنند. با آنکه نشانه هایی به نظر می رسد که این پیوند ها روزبه روز سست شوند. احزاب شیعه که در سال 1988 تحت یک نام حزب وحدت به شکل رسمی متحد شده بودند، بعدها به شش حزب مهم تجزیه گردید. احزاب مجاهد، مشخصاً جمعیت نیز به سوی انشعاب و تجزیه رفته است و از سقوط طالبان به بعد شاخه های متعددی از آن جوانه زده است.

بسیاری از احزاب دیگر نیز فاقد یک ایدیولوژی مشخص است که عامل مشترک در بین آنها باشد و از تجزیه و کوچک کوچک شدن جلوگیری کند. احزاب قدیمی یک سلسله اهداف مشخص نظامی داشتند که این اهداف با اهداف جدید سیاسی تعویض و جایجا نشده اند. احزاب جدید علاقه دارند تا خود را از منظر اساسنامه و رهبری از احزاب کهنه جدا کنند. اما بسیاری از طرح های حزبی این احزاب مبهم و فاقد اهداف مشخص قانونی هستند. اوضاع طوری است که به نظر می رسد به همین منوال باقی خواهد ماند تا زمانیکه احزاب دریابند که برای چه باید کار و ایستادگی کنند و نظم و وفاداری شاید مشکل باشد که با اعمال فشار بیاید طوریکه در این پروسه تفاوت ها آشکار می شوند. یکی از ضعف های عمده ی احزاب در این است که فاقد هم بستگی نمایندگان منتخب و سازمان های حزبی شان است. بسیاری از احزاب نمایندگان شان را در یک چارچوب اصولی رای دهی تنظیم و ترتیب نمی کنند. سازمان حزبی هنوز هم می تواند در جهت رشد اهداف قانونی خود از طریق نمایندگان پیش برود. بعضی از احزاب کوشش می کنند که قانون گذاران و وابسته همراه با رهبران شان ملاقات کنند و در پیوند با استراتژی آنها، برنامه ی قانونگذاری تنظیم شود. بنا براین، با وجود این احزاب سیاسی کوشش می کنند که پیشنهادات قانونگذاری مشخصی در این راستا داشته باشند.

ظرفیت انتخاباتی

چنانکه بحث شده آمد، تمام احزاب شامل در ارزیابی، توسط "رای واحد غیر قابل انتقال" از کار بازماندند. تنها دوازده فیصد در شورای ولایتی و چهارده فیصد در شورای ملی وابستگی حزبی شان را در آغاز پروسه انتخابات اعلام کردند. انگیزه ی کمتری برای کاندیدان وجود داشت که به صفت نماینده ی حزبی در انتخابات شرکت کنند و یا اینکه یک طرح مشخص، پالیسی مشخص و برنامه مشخص حزبی داشته باشند. علیرغم این حقیقت که بسیاری از کاندیدان تبعیت از حزب مربوطه ی شان را پوشیده نگه می داشتند؛ بسیاری از کاندیدان به عنوان نمایندگان احزاب سیاسی شناخته می شدند. با ادعایی که احزاب از تعداد نمایندگان شان در پارلمان می کردند و با مقایسه ی تعداد نمایندگان که در پارلمان حضور دارند، می توان به شکل تقریبی پیروزی هر حزب را ارزیابی کرد. احزابی که در جدول لیست

شده اند، به طور تخمینی حدس زده شده که چه تعداد نماینده در پارلمان دارند:

نام حزب ملی (تخمینی)	نام رهبر	کرسی	ها	در	شورای
جمعیت	برهان الدین ربانی	22			
نامعلوم					
جنبش	سید نورالله دوستم	15-33			
45					
نوین	یونس قانونی	13			
نامعلوم					
تنظیم دعوت	عبدالرسول سیاف	9			
7					
وحدت اسلامی مردم	حاجی محمد محقق	9			
28					
ملت	انورالحق احدی	8			
43					
متحد ملی	نورالحق علومی	8			
نامعلوم					
اقتدار ملی	سید مصطفی کاظمی	4-12			
4					
محاذ ملی	پیرسید احمد گیلانی	3			
37					
صلح و وحدت	گلاب الدین شیرزی	1			
نامعلوم					
وحدت اسلامی	محمد کریم خلیلی	3			
11					
دسولی غورزنگ	شاهنواز تنی	3			
4					
نهضت همبستگی	سید اسحاق گیلانی	2			
10					
جبهه نجات	صبغت الله مجددی	3			
9					
وحدت ملی اسلامی	محمد اکبر اکبری	2-4			
2					
حرکت اسلامی مردم	سید حسین انوری	1-3			
13					
همبستگی جوانان	محمد جمیل کرزی	1			
11					
دموکرات	عبدالکبیر رنجبر	1			
1					
پیوند ملی	سید منصور نادری	1			
1					
حرکت اسلامی	محمد علی جاوید	1			
1					
جمهوری خواهان	صبغت الله سنجر	5			
16					

تحریرک وحدت	سلطان محمود غازی	0-5
نامعلوم		
نهضت آزادی	عبدالراقب جاوید کوهستانی	0-7
3		
رفاه افغانستان	میر محمد آصیف ضعیفی	2
نامعلوم		
جنبش دموکراسی	محمد شریف نظری	0
0		

نتایج انتخابات به نفع احزابی ختم شده است که قبلاً وجود داشته و از ظرفیت سازمانی خوبی برخوردار بوده اند. انتخابات هم چنین به نفع آن‌عه کاندیدان غیر حزبی تمام شد که حمایت و شناخت خوب اجتماعی داشتند¹³. تعلقات قبیلوی و قومی نقش عمده ای را در انتخابات اکثر کاندیدان بازی کرد، مخصوصاً آنانی که از برجستگی عمومی برخوردار بودند. مثلاً نورالحق علومی، رهبری متحد ملی بر اساس خاستگاه قبیلوی اش انتخاب شد تا وابستگی حزبی اش. شخصیت ها مشخصاً، قابل فهم است که انتخابات افغانستان کمک می کند که در بین جامعه شناخته شوند و یا کسانی که در گذشته از خاک، قوم و هویت مذهبی شان دفاع کرده اند از شناخت اجتماعی برخوردار می شوند.

این هم مشخص است که قوی ترین احزاب، احزابی بودند که قبلاً وجود داشتند و از بهره سازمانی برخوردار بودند، حال آنکه احزاب جدید بعد از سال 2001 بوجود آمده اند. بعضی از سازمان های کهنه قادر شدند تا تاسیسات نظامی در مراکز نظامی داشته باشند و از این رهگذر یک حیثیت بارزی نیز داشته باشند. این فرصت به آن احزاب اجازه داد تا طرفدارانشان را مجهز کنند و کمپاین خود را با طرز موثری بر گزار کنند. احزاب کهنه توانستند از گنجی تعدد کاندیدان نیز استفاده ببرند، طوریکه این تعدد کاندیدان مشابهت هایی را به میان آورده بود که رای دهندگان به کسانی رای می دادند که خوب ترتیبات کمپاین را گرفته بودند و خوب شناخته شده بودند.

اگر احزاب می خواهند که در طرح شعارها، ترتیب کمپاین ها، در نتیجه انتخابات و انضباط قوی حزبی نقش بزرگتری بازی کنند، شرایطی لازم است تا آنها این نقش را بازی بتوانند. در خلال دوره ی انتخابات بعدی، یک فرصت جدی برای احزاب خواهد بود تا نهاد های خود را بسازند تا اینکه بتوانند رشد کنند و پلان های قوی انتخاباتی را عملی سازند. تمام احزاب با چالش های در قسمت فراهم آوردن منابع کمپاین برای کاندیدان شان، ایستادگی در برابر مصارف مالی یا گزارش اقتضائات؛ مواجه خواهند شد. تعداد کمی از احزاب توانستند که به انتخابات درون حزبی دست بزنند و کاندیدان شان را در سال 2005 معرفی کنند. برای احزاب جدید

¹³ سیستم انتخاباتی " رای واحد غیر قابل انتقال" هر توافق یک تعدادی از اعضا را بر اساس جمعیت شان تعیین می کنند. هر رای دهنده فقط برای یک کاندیدا رای می دهد. در حوزه های انتخاباتی که چند کرسی مشخص وجود دارد، کاندیدان مطرح شاید یک فیصدی بلندی را ببرد و آرای باقیمانده بین کاندیدان باقی مانده تقسیم شود. در نتیجه؛ اگر کاندیدایی بتواند حمایت قوی جلب کند کاندیدان دیگر می تواند با فیصدی کمی نیز کامیاب شود.

سیاسی همه یک نیاز است که مهارت های سازمانی انتخابات را رشد
بدهند و فاصله بین احزاب از قبل موجود را بپیمایند.

نتیجه گیری ها

چالش های عمده در برابر احزاب سیاسی افغانستان وجود دارند. حداقل 22 حزب دارای نماینده در پارلمان بوده و حداقل 5 حزب دیگر به تلاش های شان جهت آمادگی و سازماندهی برای انتخابات آینده ادامه میدهند. بسیاری از احزاب استوار بر پایه های منطقی، قومی و مذهبی بوده و متکی به یک یا دو شخصیت قوی می باشند. تعداد اندکی از احزاب دارای خط مشی سیاسی و ایدولوژی به آسانی قابل شناسایی و تشخیص می باشند. بعضی از احزاب از ساختار و تشکیلات خوبی برخوردار اند اما با عدم منابع تمویل درست و مشروع روبرو می باشند، در حالیکه شماری دیگر دارای منابع مالی بسیار اندکی بوده و در جمع آوری وجوه مالی با مشکلات بسیار زیادی روبرو می باشند. بدلائل متفاوت بشمول کمبود منابع، روشی از بالا به پایین از طرف رهبری و عدم تجربه تشکیلاتی و استراتیژی، ساختارهای تشکیلات داخلی این احزاب ضعیف می باشند. ارتباط ضعیفی میان احزاب و اعضای آنان در داخل ولسی جرگه و یا شوراهای ولایتی وجود دارد. سمت و مقام اعضا در احزاب تاثیر اندکی بر جهت و عملکرد احزاب دارد.

هرچند، نشانه های مثبتی نیز دیده می شوند. ائتلاف احزاب مربوطه اکنون بیشتر از دوران قبل از انتخابات که در آن حدوداً صد حزب بطور فعال به کمپاین پرداخته بودند، بطور واضح تر و روشن تر قابل تشخیص و درک می باشد. پیش بینی ها مبنی بر اینکه شورای ملی مجموعه ی از کاندیدهای مستقل و احزاب ضعیف خواهد بود، درست از آب درنیامد. پارلمان فعال بوده و در برابر اجندای حکومت بطور غیرمعقول مشکل تراشی نشان نمی دهد. شورای ملی طرزالعمل کارا پیرا اتخاذ نموده است که به نفع احزاب و گروپ های پارلمانی (یا گروپ های ذینفع) بوده و آنان را تقویت می کند. احزابی که از موفقیت انتخاباتی محدودی برخوردار بودند توجه شانرا روی ایجاد ساختارها و تقویت تشکیلاتی متمرکز نموده و بیشتر به انتخابات آینده می نگردند تا اینکه به ضعف های پروسه انتخابات (گذشته) فکر کنند.

احتمال می رود تعداد زیادی از احزاب سیاسی در افغانستان در ماه های آینده قسماً بهم مدغم شوند. رشد در این احزاب احتمالاً در نتیجه متحد شدن با احزاب دارای وابستگی های قومی، مذهبی و منطقی مشابه میسر خواهد بود. ادغام و انسجام احزاب با گفتگوهای اخیر میان جمعیت اسلامی و حزب افغانستان نوین که منجر به یکی شدن دو حزب و جذب کردن حداقل یکی دیگر از گروپ های انشعاب شده از جمعیت خواهد شد، قبلاً آغاز شده است. احتمال می رود جنبش نیز احزاب کوچکتر در شمال شرق کشور را بخود جذب نماید و یکی از شاخه های وحدت اسلامی نیز بعنوان یک حزب عمده ظاهر شده و بعضی دیگر از شاخه و دسته ها را در خود شامل نماید. حزب افغان ملت و حزب محاذ ملی که هردو نسبتاً نیرومند و خوب سازمان یافته می باشند، از اساس قومی مشابه برخوردار بوده و از نگاه مذهبی نسبتاً میانه رو می باشند. تعجب آور نخواهد بود چنانچه این دو حزب همکاری های نزدیکتری را آغاز نموده و بمثابه یک حزب اساساً پشتون احزاب کوچکتر دیگر را بخود جلب نمایند.

یکی از یافته‌های بزرگ این ارزیابی اختلاف و تفاوت در توانایی تشکیلاتی و نتایج انتخابات میان احزاب دارای ارتباط با گذشته نظامی یا جهادی افغانستان (که فعلاً بیشتر بر فضای سیاسی مسلط می‌باشند) و احزاب سیاسی جدیدتر این کشور می‌باشد. تشکیلات‌های حزبی نوین در افغانستان نیاز دارند تا در راستای تعریف هویت، بالابردن سطح عضویت و ارتقای ظرفیت تشکیلاتی‌شان کار نمایند. این احزاب از خود تمایل نشان داده‌اند تا بعنوان سازمانهای دموکراتیک دارای خط مشی مشمول شونده که با ائتلاف طیف وسیعی از گروه‌های قومی و مذهبی سازگاری دارد ظاهر شوند. همزمان که این احزاب ایدئولوژی و پالیسی‌شانرا رشد میدهند، باید انتظار داشت که آنها مشابهت‌ها میان همدیگر را دریافته و در راستای تشکیل ائتلاف‌ها بمنظور متعادل کردن نیرو و نفوذ احزاب با سابقه تر کار خواهند کرد. طرز فکر مشابه نیز میان این احزاب جوان تر و بعضی از احزاب کوچکتر با سابقه وجود دارد، و این احزاب باید تشویق شوند تا منافع مشترک‌شانرا به بحث گرفته و توانمندی‌های شانرا ترکیب نمایند.

احزاب کار زیادی را در پیش رو دارند تا بتوانند خود را برای انتخابات آینده آماده سازند. احزاب نیاز خواهند داشت تا توجه شانرا روی ساختن ساختارهای داخلی، تقویت مهارت‌های تشکیلاتی و توسعه عضویت‌شان متمرکز سازند. در دوران میان دو انتخابات، احزاب سیاسی افغانستان از طریق پروسه رشد و توسعه پالیسی و انتخابات مسئولین داخلی، از ارتقای این مهارت‌ها بهره خواهند برد. توسعه و انکشاف پالیسی براساس اجتماعات احزاب را ملزم خواهد ساخت تا روابط نزدیکتری را با موکلین‌شان برقرار نمایند، و انتخابات درون حزبی آنها را ملزم خواهد ساخت تا ساختارهای داخلی شانرا بسازند، فهرست عضویت را حفظ نمایند و اعضای بیشتری را بخود جلب نمایند.

باید دید که آیا این احزاب تبدیل به نهادهای دارای اساس عضویت وسیعتر قومی و جغرافیایی براساس منافع پالیسی خواهند شد یا به سازمانهای نهایت متمرکز که افراط‌گرایی مذهبی و قومی را بدتر خواهند ساخت منتج می‌شوند. بسیاری از احزاب در حال ظهور دارای پتانسیل لازم برای تبدیل شدن به نهاد استوارکننده، مؤثر و دارای نمایندگی وسیعتر که جهت رهبری کردن و انسجام بخشیدن به نهادهای دموکراتیک نوپا در کشور، افغانستان به آن نیاز دارد می‌باشند. هرچند، بمنظور کمک به احزاب جهت تبدیل شدن به نمایندگان مؤثر در درون سیستم دموکراتیک افغانستان، این امر ضرورت به مساعدت دوامدار از طرف جامعه جهانی دارد. در جریان پروسه ارزیابی و بحث‌های بعد از آن، رهبران احزاب سیاسی افغانستان این نکته را واضح ساختند که آنها از حمایت و مساعدت بیشتر در راستای تحقق این اهداف و مقاصد استقبال خواهند کرد. جامعه جهانی باید به پروسه مساعدت این احزاب سیاسی جهت درک پتانسیل کامل‌شان متعهد باقی بماند.

ضمیمه 1 - پیشینه ارزیابی احزاب سیاسی

نام حزب	رهبر حزب	تعداد کرسی ها در ولسی جرگه (تخمینی)	کاندیدها برای ولسی جرگه	وابستگی قومی	خط مشی حزبی	خاستگاه (سال تاسیس)
جمعیت اسلامی افغانستان	برهان الدین ربانی	22	اعلام نشده	تاجیک	اسلامگرا / محافظه کار	جهادی (دهه 50 میلادی)
حزب جنبش ملی اسلامی	سید نورالله / دوستم	15 - 33	45	ازبک	طرفدار ازبک / طرفدار نظام فدرالی	جهادی (دهه 90 میلادی)
حزب افغانستان نوین	محمد یونس قانونی	13	اعلام نشده	تاجیک	اپوزیسیون در برابر کرزی	پسا طالبان (2004)
تنظیم دعوت	عبدالرب رسول سیاف	9	7	چندملیتی	اسلامگرا / محافظه کار	جهادی (دهه 80 میلادی)
وحدت اسلامی مردم افغانستان	حاجی محمد محقق	9	28	هزاره	طرفدار هزاره / طرفدار صلح و ثبات	جهادی (1988)
حزب افغان ملت	انوارالحق احدی	8	43	پشتون	اسلامگرا / میانه رو	ملی گرا (1965)
حزب متحد ملی	نورالحق علومی	8	اعلام نشده	چند ملیتی	سیکولار / حاکمیت قانون	کمونیست (دهه 80 میلادی)
حزب اقتدار ملی	سید مصطفی کاظمی	4-12	4	چندملیتی	سیکولار / تجارت	مخالف طالبان (دهه 90 میلادی)
حزب محاذ ملی	پیر سید احمد گیلانی	3	37	پشتون	طرفدار کرزی	جهادی (دهه 80 میلادی)
حزب صلح و وحدت	گلابدالدین شیرزئی	1	اعلام نشده	چندملیتی	اسلامگرا / میانه رو	پسا طالبان (2001)
حزب وحدت اسلامی	محمد کریم خلیلی	3	11	هزاره	حامی هزاره / طرفدار ثبات	جهادی (دهه 90 میلادی)
د صلح غورخنگ	شهنواز تنی	3	4	پشتون	سیکولار / ساختن دولت	کمونیست (1990)
حزب نهضت همبستگی	سید اسحاق گیلانی	2	10	چندملیتی	حاکمیت قانون	پسا طالبان
جبهه نجات	صبغت الله مجددی	3	9	پشتون	طرفدار کرزی	جهادی (دهه 80)

میلادی)						
90 دهه (دهه 90 میلادی)	وحدت ملی	هزاره	2	4 - 2	محمد اکبر اکبری	حزب وحدت ملی اسلامی
80 دهه (دهه 80 میلادی)	اسلامگرا / میانه رو	چندملیتی	13	3 - 1	سید حسین انوری	حرکت اسلامی مردم افغانستان
پسا طالبان (1998)	اسلامگرا / میانه رو	پشتون	11	1	محمد جمیل کرزی	حزب همبستگی جوانان
پسا طالبان (2002)	ثبات / وحدت ملی	شیعی	1	1	سید منصور نادری	حزب پیوند ملی
پسا طالبان (2003)	سیکولار / حاکمیت قانون	چندملیتی	1	1	عبدالکبیر رنجبر	حزب دموکرات افغانستان
80 دهه (دهه 80 میلادی)	اسلامگرا / محافظه کار	چندملیتی	1	1	محمد علی جاوید	حزب حرکت اسلامی افغانستان
پسا طالبان (1999)	سیکولار / تجارت	چندملیتی	16	0	صبغت الله سنجر	حزب جمهوریخواهان افغانستان
پسا طالبان (2002)	طرفدار نظام شاهی	چندملیتی	اعلام نشده	5 - 0	سلطان محمود غازی	حزب تحریک وحدت
پسا طالبان (2004)	سیکولار / صلح	چندملیتی	3	7 - 0	عبدالرقيب جاوید کوهستانی	حزب نهضت آزادی افغانستان
سازمان خیریه (دهه 90 میلادی)	سیکولار / رفاه اجتماعی	چندملیتی	اعلام نشده	2	میر محمد آصف ضعیفی	حزب رفاه افغانستان
پسا طالبان (2005)	سیکولار / صلح	چندملیتی	0	0	محمد شریف نظری	حزب جنبش و دموکراسی

ضمیمه 2 - احزاب در گزارش

احزاب نام برده شده در راپور، رهبران آنها و نام های کوتاه که برای این احزاب مورد استفاده قرار می گیرند.

نام حزب	نام کوتاه	نام رهبر
حزب جمعیت اسلامی افغانستان	جمعیت	برهان الدین ربانی
حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان	جنبش	سید نورالله / عبدالرشید دوستم
حزب افغانستان نوین	نوین	محمد یونس قانونی
حزب تنظیم دعوت اسلامی افغانستان	تنظیم دعوت	عبدالرب رسول سیاف
حزب وحدت اسلامی مردم افغانستان	وحدت اسلامی مردم	حاجی محمد محقق
حزب افغان ملت	ملت	انوارالحق احدی
حزب متحد ملی افغانستان	متحد ملی	نورالحق علومی
حزب اقتدار ملی	اقتدار ملی	سید مصطفی کاظمی
حزب محاذ ملی اسلامی افغانستان	محاذ ملی	پیرسید احمدگیلانی
حزب صلح و وحدت ملی	صلح و وحدت	گلابدالدین شیرزئی
حزب وحدت اسلامی افغانستان	وحدت اسلامی	محمد کریم خلیلی
حزب د افغانستان د صلح غورځنگ	د صلح غورځنگ	شهنواز تنی
حزب نهضت همبستگی ملی افغانستان	نهضت همبستگی	سید اسحاق گیلانی
حزب تنظیم جبهه نجات ملی افغانستان	جبهه نجات	صبغت الله مجددی
حزب وحدت ملی اسلامی افغانستان	وحدت ملی اسلامی	محمد اکبر اکبری
حزب حرکت اسلامی مردم افغانستان	حرکت اسلامی مردم	سید حسین انوری
حزب همبستگی ملی جوانان افغانستان	همبستگی جوانان	محمد جمیل کرزی
حزب اسلامی افغانستان	حزب اسلامی	محمد خالد فاروقی
حزب پیوند ملی افغانستان	پیوند ملی	سید منصور نادری
حزب دموکرات افغانستان	دموکرات	عبدالکبیر رنجیر
حزب حرکت اسلامی افغانستان	حرکت اسلامی	سید محمد علی جاوید
حزب جمهوری خواهان افغانستان	جمهوریخواهان	صبغت الله سنجر
حزب تحریک وحدت ملی افغانستان	تحریک وحدت	سلطان محمود غازی
حزب نهضت آزادی و دموکراسی	نهضت آزادی	عبدالرقيب جاوید کوهستانی
حزب رفاه افغانستان	رفاه افغانستان	میر محمد آصف ضعیفی
حزب جنبش و دموکراسی مردم افغانستان	جنبش و دموکراسی	محمد شریف نظری

ضمیمه 3 - لغات نامه
نوت: این ضمیمه برای متن انگلیسی راپور مورد استفاده دارد.

ضمیمه 4 سؤالات برای مصاحبه

چارچوب ارزیابی احزاب سیاسی

تضمین این امر که مصاحبه در فضای مملو از اعتماد متقابل صورت می گیرد حایز اهمیت می باشد. در صورتیکه ما جواب های صادقانه دریافت نکنیم، اعتبار ارزیابی متأثر خواهد شد.

در رابطه به این ارزیابی، مطلب ذیل را برای رهبر و یا عضو حزب بخوانش بگیریید:

انستیتیوت دموکراتیک ملی و رهبری ملی شما در زمینه ارزیابی حزب در سطوح ملی، منطقه ای و محلی با همدیگر همکاری دارند. هدف این ارزیابی آماده ساختن انستیتیوت دموکراتیک ملی در راستای طرح و اجرای برنامه های مؤثر همکاری برای حزب شما طی 18 - 24 ماه آینده می باشد. این سؤالنامه ابتدایی بمنظور فراهم نمودن معرفت سطح پایه ای که از طریق سلسله ملاقات های تصدیقی بازبینی گردیده و انکشاف داده خواهد شد، طرح ریزی گردیده است. این سؤالنامه با چندین نفر در سطح مختلف تشکیلاتی حزب اجرا خواهد شد. هیچگونه سؤال درست و یا غلط وجود ندارد و اگر جواب سؤال بخصوصی را نمی دانید، نگران نباشید - آنرا بجا گذاشته و به سؤال بعدی مراجعه نمایید. جواب های شما با احزاب دیگر و یا اعضای آنها در میان گذاشته نخواهند شد. تکمیل نمودن این ورقه ارزیابی ممکن است 60 الی 90 دقیقه را در برد گیرد.

الف) فعالیت و تاریخچه حزب

فعالیت حزب

1. حزب هدف و مرام خود را چگونه تعریف می نماید؟
2. در حال حاضر، حزب خواهان ایفای چگونه نقش در سیاست می باشد؟ در پنج سال آینده چه؟
3. سه مسئله کلیدی سیاسی برای حزب چیست؟

تاریخچه حزب

4. حزب فعالیت هایشرا چگونه شروع نموده است (بعنوان یک حزب سیاسی، جنبش مدنی، نیروی نظامی و یا انشعاب شده و یا ادغام میان احزاب ازقبل موجود)؟
5. آیا حزب هیچگاه قدرت در سطح دیگر دولتی را در دست داشته است؟

ب) تشکیلات و ساختار

اصول تشکیلاتی

1. آیا حزب یک اساسنامه مدون دارد؟
2. آیا حزب از زمان تأسیس اش تا کنون، این اساسنامه را تجدید و یا اصلاح نموده است؟ اگر چنین نموده است، تجدید چگونه صورت گرفت؟

3. آیا کاپی و یا نسخه اساسنامه در دسترس اعضای حزب قرار داده می شود؟
4. آیا حزب عضویتش را مستلزم پیروی از یک اصول رفتار رسمی و یا غیررسمی می سازد؟

فعالیت های دفتر مرکزی

5. چه کسی فعالیت ها و عملکردهای روزمره (حزب) را اداره می کند؟
6. چی کسی جهت یا مسیر درازمدت برای حزب را تعیین می کند؟
7. آیا تقسیم اوقات فعالیت ها و رویدادها در میان اعضا تقسیم می شود؟ چه کسی آنرا شکل می دهد؟

رهبری و اداره

8. ترکیب هیئت اداری حزب چیست؟
9. رهبران چگونه انتخاب می شوند؟
10. معیار برای رهبری چیست؟
11. آیا اعضای عادی میتوانند به رهبری حزب نایل آیند؟

ساختار حزبی

12. در سطح محلی چند دفتر وجود دارد؟
13. دفاتر محلی چگونه با تشکیلات منطقه یی و ملی پیوند دارند؟
14. آیا رؤسای منطقه یی و محلی در داخل حزب وجود دارند؟ آنان چگونه انتخاب می شوند؟
15. آیا حزب دارای دیپارتمنت و کمیسیون های حزبی (برای مثال دیپارتمنت زنان، دیپارتمنت محصولین) می باشد؟
16. این دیپارتمنت ها چگونه با رهبری حزب هماهنگی و مکاتبه صورت میدهند؟
17. چه گروههای کاری دیگر در سطح ملی و منطقه یی وجود دارند؟

ارتباطات و تکنولوژی

18. ارتباطات عادی میان دفاتر ملی و ساحوی چگونه صورت می گیرد؟
19. در سطوح ملی و ساحوی، آیا حزب به کامپیوتر، ماشین فاکس و ماشین فوتوکاپی دسترسی دارد؟
20. آیا حزب به اینترنت دسترسی دارد، اگر دارد، آیا صفحه انترنتی (web-page) دارد؟

21. آیا حزب جهت اعضای خود خبرنامه به نشر می رساند؟ اگر چنین است، هرچندگاه این کار صورت می گیرد؟

22. آیا حزب کدام نشریات دیگر نیز به نشر می رساند؟ آیا کدام روزنامه بصورت رسمی با حزب رابطه دارد و یا بصورت غیررسمی وابسته به حزب می باشد؟

23. آیا حزب مسئول مطبوعاتی یا سخنگو دارد؟ آیا قواعدی برای ارائه بیانیه یا اعلامیه های عمومی وجود دارد؟

24. اشکال اصلی ارتباط و مکاتبه میان حزب و مردم عامه چیست؟

(ت) رشد عضویت و آموزش

نمای عضویت

1. تعداد اعضای حزب در سطوح ملی و ساحوی چند نفر است؟

2. ترکیب عمومی حزب براساس ملیت، مذهب و جنسیت چیست؟

3. آیا عضویت در حزب در حال افزایش، رکود و یا ثابت است؟

4. آیا شما برای حزب خود استراتژی جلب و جذب دارید؟ اجزای اصلی آن چیست؟

5. آیا فهرست الکترونیکی یا تاپی اعضای حزب را دارید؟

6. آیا حق العضویت دارید؟ آیا حق العضویت بصورت منظم اخذ می شود؟

7. آیا حزب برنامه جلب و جذب جهت جوانان و زنان دارد؟

آموزش و رشد

8. چگونه آموزش برای اعضای حزب میسر می باشد؟

9. این آموزش چگونه تمویل می شود؟

10. چگونه تسهیلات و یا منابع دیگر (مانند افراد حرفه یی آموزش دیده، معلمین و غیره) در حزب خود دارید؟

ث) پروسه های انکشاف سیاست و خط مشی

1. آیا ساختار رسمی جهت انکشاف سیاست و خط مشی وجود دارد؟

2. اگر وجود دارد، آیا اعضای عادی به آن دسترسی دارند؟

3. آیا هرچندگاهی در مورد سیاست ها و خط مشی ها تجدید نظر صورت می گیرد و یا انکشاف میابد؟

4. آیا اسناد خط مشی و سیاست میان اعضای حزب تقسیم می شوند؟

5. سیاست های حزب چگونه به مردم عامه رسانیده می شوند؟

ج) جمع آوری اعانه

1. سطح عمومی وجوه مالی و پشتوانه پولی چگونه است؟
2. حزب چگونه اعانه جمع آوری می نماید؟
3. آیا اعضای عادی حزب حق العضویت می پردازند؟ چه مبلغ و هرچند گاهی؟

ج) فعالیت های انتخاباتی

انتخاب کاندید

1. کاندیدها چگونه انتخاب می شوند؟
2. معیار ها جهت کاندید شدن چیست؟
3. کاندیدهای زنان چگونه برگزیده می شوند؟

تیم های کمپاین

4. آیا تیم های کمپاین برای کاندیدها توسط حزب فراهم می شدند؟
5. چگونه حمایت جهت کاندید توسط حزب ارائه گردید؟
6. آیا کاندیدها از هدایت داده شده توسط اداره مرکزی در خصوص خط مشی پیروی می نمودند؟ چه کسی در مورد طرح و ترکیب موادهای مبارزات انتخاباتی کاندید تصمیم می گرفت؟

تفسیر نتایج

7. آیا حزب هیچگونه تلاش نموده است تا در مورد نتایج انتخابات اخیر رسیدگی و یا بازرسی سیستماتیک صورت گیرد؟
8. آیا ساحاتی وجود داشت که حزب در آنجا حمایت بیشتر از حد توقع را بدست آورده باشد؟
9. آیا ساحاتی وجود داشت که در آنجا حمایت متوقع حزب جامه عمل نپوشیده باشد؟

ح) سؤالات باز

1. بنظر شما، دلیل اصلی که مردم به حزب شما می پیوندند چیست؟ دلیل اصلی برای عدم پیوستن مردم به حزب شما چیست؟ نظر اصلی شما جهت ارتقای عضویت در حزب چی خواهد بود؟
2. بعضی از نظرات شما بمنظور ایجاد همبستگی داخلی حزب چی خواهد بود؟

محل	موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
حزب افغان		
تعداد مصاحبه های انجام شده 15		
ملت	عبد الحمید یقین	معاون حزب افغان ملت
کابل	عبد الجلیل سرطور	عضو شورای عالی حزب
جلال آباد	عتیق الله	منشی اول حزب - شهر کندز
کندز	عزیز احمد آصفی	منشی عمومی حزب
کابل	بسم الله افغان مل	دفتر مرکزی افغان ملت
قندهار	داکتر عبدالبشیر عنایت	دفتر ساحوی ان دی آی - قندهار
قندهار	داکتر محمد عارف تنی	رئیس حوزه سه در مزار شریف
مزار شریف	انجینیر گل حسین	رئیس شورای ولایتی حزب
خوست	غلام حیدر	منشی کمیته شهر
کابل	گل حبیبزئی	منشی شورای شهری در کندز
کابل	محمد موهمند	مسئول دبیرخانه حزب
هرات	محمد رفاعی	مسئول روابط خارجی حزب در هرات
هرات	نورجان افغان	منشی کمیته شهری حزب
هرات	سید غفورجان	عضو بخش جریده حزب
هرات	ثریا عبادی	عضو حزب
کابل	عبد الصمد شیرزاد	مسئول بخش زنان در کابل
کابل	امین الله مظفری	عضو عادی حزب
کابل	عنایت الله نظری	معاون رئیس شورای ولایتی حزب
کابل	محمد بصیر عزیز	مسئول تشکیلات حزب
جلال آباد	محمد شفیع سنجر	مسئول حزب در ننگرهار
کابل	قاری عبدالرب دانش	مسئول بخش جوانان
کابل	قاری عبدالرازق نظری	عضو شورای ولایتی حزب
هرات		عضو شورای مشورتی حزب
هرات		عضو حزب
کندز		عضو حزب

سید هاشمی	عبدالله	مسئول بخش جوانان حزب	دفتر ساحوی ان دی آی - کابل
سید احمد صافی		مسئول حزب در کنر	دفتر ساحوی ان دی آی - جلال آباد
سید عزیز احمد امینی		معاون رئیس ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی در هرات
سید حمید نوری		مسئول بخش فرهنگی و مطبوعاتی	مکروریان سوم - کابل
حزب د صلح غورخنگ		تعداد مصاحبه های انجام شده	
13			

شخص مصاحبه شونده	موقف حزبی	محل
عبدالکریم پوهش	مسئول حزب در زون شمال	دفتر ساحوی ان دی آی - مزار شریف
عبدالرووف ایوبی	عضو شورای ملی و شورای ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات
عبدالرزاق حکیمی	عضو و رئیس شورای اجرائیه حزب	وزارت امور سرحدات و قبایل کابل
عبدالظاهر چوپان	مسئول حزب در زون شمال غرب	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات
استاد رحیم داد	مسئول امور فرهنگی حزب	وزارت امور سرحدات و قبایل کابل
عزیز الله زلاند	عضو شورای مرکزی حزب	دفتر حزب در ولایت خوست
غلام سرور فروغ	مسئول بخش اداری	وزارت امور سرحدات و قبایل کابل
حکیم ولی	معاون حزب در زون جنوب	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست
لعل ولی	مسئول شورای ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، جلال آباد
میرزا نظر	عضو عادی حزب	وزارت امور سرحدات و قبایل کابل
محمد یعقوب	مسئول بخش فرهنگی و تبلیغاتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، جلال آباد
محمد یعقوب	مسئول بخش فرهنگی و تبلیغاتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، جلال آباد
رجب علی	مسئول حزب در ناحیه های 6 و 13	وزارت امور سرحدات و قبایل کابل
حزب دموکرات افغانستان		
تعداد مصاحبه های انجام شده 5		
عبدالغیث طوخی	یکی از بنیانگذاران حزب	دفتر مرکزی افغان کارت کابل
عبداللطیف نورزاد	عضو هیئت رهبری حزب	وزارت تجارت کابل
داکتر کبیر رنجبر	رئیس حزب دموکرات افغانستان	وزارت تجارت کابل
سید نورآغا مظفری	یکی از بنیانگذاران حزب	وزارت تجارت کابل
تره خیل	رئیس کمیته تشکیلاتی	وزارت تجارت کابل

تعداد			حزب اقتدار ملی	
			7 مصاحبه های انجام شده	
کابل	دفتر هفته نامه اقتدار ملی	مسئول بخش سیاسی حزب	علی احمدی	
کابل	دفتر هفته نامه اقتدار ملی	مسئول بخش جوانان در حزب	کاظم حیدری	
کابل	دفتر هفته نامه، دانشگاه	عضو حزب	لیلما شاه پسند	
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی	مسئول شورای ولایتی حزب در بلخ	محمد حیدر فیاض	
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی	مسئول سیاسی	سید اسحاق عادل	
کابل	دفتر هفته نامه اقتدار ملی	مسئول بخش فرهنگی حزب	سید محمد علی رضوانی	
کابل	دفتر مرکزی حزب، کلوله پشته	رہبر حزب	سید مصطفی کاظمی	
افغانستان			حزب مہبستگی ملی جوانان	
			12 تعداد مصاحبه های انجام شده	
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرہار	مسئول حزب در زون شرق	عبدالوہاب شیرزاد	

محل		موقف حزبی		شخص مصاحبه شونده	
ہرات	دفتر ساحوی ان دی آی، ہرات	مسئول بخش اداری در دفتر ساحوی حزب	فرید احمد سیلاب		
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	عضو حزب	گل امین		
ہرات	دفتر ساحوی ان دی آی، ہرات	عضو حزب	گل آغا اسماعیل زاده		
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو عادی حزب	حمید حافظی		
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرہار	مسئول بخش اداری حزب در ننگرہار	محمد حسین گران		
قندہار	دفتر ساحوی ان دی آی، قندہار		محمد نبی		
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	منشی حزب در زون جنوب شرق	محمد عارف		
کابل	دفتر مرکزی حزب	معاون بخش سیاسی حزب	احمد احمدزئی ولی		
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو شورای اجرائیہ حزب	فضل الکریم		
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو شورای اجرائیہ حزب	حشمت اللہ		
کابل	دفتر مرکزی حزب	مسئول مالی حزب	توفیق مسعود		
افغانستان			حزب حرکت اسلامی		
			7 تعداد مصاحبه های انجام شده		
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	رئیس ولایتی حزب در بلخ	امیر ضیائی محمد		
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو شورای مرکزی حزب	انجینیر عبدالواحد ضیا		
ہرات	دفتر ساحوی ان دی آی، ہرات	عضو کمیته فرهنگی	فاطمہ جان		
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو شورای اجرائیہ حزب	محمد نعیم		

			مقصودی
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	معاون اول حزب	مرتضی نیکزاد
بامیان	دفتر ساحوی ان دی آی، بامیان	مسئول سیاسی حزب در ولایت بامیان	سید قاسم ناطقی
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو حزب حرکت اسلامی افغانستان	ضامن حسین فیضی
حزب حرکت اسلامی مردم افغانستان تعداد مصاحبه های انجام شده 9			
کابل	دفتر حزب	مسئول تشکیلاتی حزب	بسم الله کامران
هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	مسئول دفتر حرکت اسلامی مردم افغانستان	جمال خان
کابل	دفتر مرکزی حزب	عضو هیئت اجراییه	لیاقت امینی
بامیان	دفتر ولایتی حزب، بامیان	عضو عادی حزب حرکت اسلامی مردم	محمد عیسی
کابل	دفتر حزب	عضو عادی حزب	محمد اصغری
قندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، قندهار	مسئول حزب در ولایت قندهار	محمد عارف مظفری
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو بخش اداری و مالی حزب	امین الله نظری زاده
کابل	دفتر حزب	مسئول شورای حزب در کابل	سید عبدالقادر پیکار
کندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، کندهار	منشی شورای ولایتی حزب	سید شاه احمد هاشمی
حزب حرکت ملی وحدت افغانستان تعداد مصاحبه های انجام شده 1			

محل		موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
خوست	دفتر مرکزی حزب، خوست	معاون کمیته جوانان حزب	جهان گل
حزب جمعیت اسلامی افغانستان تعداد مصاحبه های انجام شده 7			
هرات	دفتر ولایتی حزب، هرات	مسئول روابط خارجی حزب	عبدالخالق ترابی
کابل	دفتر مرکزی حزب	مسئول بخش فرهنگی	عبدالشکور واقف حکیمی
هرات	دفتر ولایتی حزب، هرات	مسئول ولایتی جمعیت اسلامی	مظهر وحیدی
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	رئیس کمیسیون جوانان برای	محمد یاسین
کابل	دفتر مرکزی حزب	منشی حزب	سید عنایت الله شهاب
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	مسئول بخش اداری	سید محمد حیدر
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو عادی حزب	شهاب الدین شهاب
حزب جمهوری خواهان افغانستان			

تعداد مصاحبه های انجام شده 15			
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	رئیس کمیته زنان در حزب	عادلہ بهرام
کنندز	دفتر ساحوی ان دی آی، کنندز	منشی ولایتی	احمد رامین ایوبی
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو کمیته مرکزی حزب	داکتر نصیر احمد مسکین یار
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	مسئول حزب در زون شمال	گلباز ناصیری
هرات	هرات	معاون شورای ولایتی حزب	حلیمه شکیب
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو عادی حزب	حبیب الله خان
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	رهبر حزب جمهوری خواهان	صبغت الله سنجر
مزار شریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	رئیس شورای ولایتی حزب	ذبیح الله فیضی
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	رئیس کمیته حقوق بشر در حزب	نیلوفر فروغی
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	مسئول بخش تبلیغاتی حزب	فیروزخان
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار	عضو شورای ولایتی حزب	قادرخان
هرات	هرات	مسئول شورای ولایتی حزب	سید احمدخان فضلی
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار	رئیس شورای ولایتی حزب	شیرین زاده شینواری
کنندز	دفتر ساحوی ان دی آی، کنندز	مسئول تشکیلات حزب	سلطان محمد غوثی
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	مسئول شورای ولایتی حزب در خوست	ترین خان
حزب جنبش و دموکراسی مردم افغانستان			
تعداد مصاحبه های انجام شده 5			
کابل	دفتر مرکزی حزب، سرای غزنی، کابل	عضو کمیسیون فرهنگی	عزیز الله هدایت
کابل	دفتر مرکزی حزب، سرای غزنی، کابل	معاون کمیسیون زنان در حزب	حنیفه جمال
کابل	دفتر مرکزی حزب، سرای غزنی، کابل	عضو حزب	محمد داوود
کابل	دفتر مرکزی حزب، سرای غزنی، کابل	مسئول کمیسیون امور سیاسی حزب	محمد گل پیمان

محل	موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
کابل	دفتر مرکزی حزب، سرای غزنی، کابل	محمد شریف نظری
حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان		
تعداد مصاحبه های انجام شده 5		
هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	عبدالحبیب دانشیار
کنندز	دفتر ولایتی حزب، کنندز	انجینیر حمیدالله مخلص
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو هیئت اجراییه تیموری

هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	عضو حزب جنبش ملی اسلامی افغانستان	سعدیه آزاد
مزارشریف	دفتر حزب در مزار	مسئول حزب	سید نورالله عماد
حزب اتحاد مصاحبه های انجام شده 14 ملی اسلامی افغانستان			
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار	عضو شورای ولایتی حزب در ننگرهار	عبدالرزاق
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو عادی حزب	داکتر محمد عابد
قندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، قندهار		داکتر محمد حسین حنفی
هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	عضو شورای مرکزی حزب	حاجی غلام سخی
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	عضو شورای ولایتی حزب	حاجی میرباداد
جلال آباد	دفتر حزب در ولایت ننگرهار	رئیس زون شرق	محمد نصیر همدرد
مزارشریف	دفتر حزب، مزارشریف	سخنگوی حزب در شمال	محمد میرزاده امان
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	مسئول جلب و جذب و تشکیلات	نجیب الله زاهید
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	مسئول بخش اداری و مالی حزب	رحمت الله نوری
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	مسئول حزب در ولایت خوست	سخی الرحمان
مزارشریف	دفتر ساحوی حزب در شمال	رئیس اداری حزب در زون شمال	صالح محمد ابراهیم خیل
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	سخنگوی حزب و مسئول بخش سیاسی	سید عبدالرزاق لقمان
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	رهبر حزب	سید احمد گیلانی
قندهار	دفتر ساحوی حزب، قندهار	رئیس ساحوی حزب	شیر احمد حقیار
حزب متحد ملی افغانستان 15 تعداد مصاحبه ها			
کابل	دفتر حزب در شهر کابل	عضو شورای عالی حزب	عبدالحکیم غورحنگ
کابل	دفتر حزب در شهر کابل، افغانستان	عضو شورای عالی حزب	عبدالمختار زیارمل
قندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، قندهار		عبدالقیوم بریان
مزارشریف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزارشریف	معاون حزب	عبدالقدوس ولکار
هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	عضو شورای ولایتی حزب	اسدالله دهقان زاده
هرات	دفتر ساحوی، ولایت هرات	عضو شورای عالی حزب	فقیر احمد
کابل	دفتر شورای ولایتی حزب در کابل	عضو کمیته اجراییه	غلام حضرت

محل	موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
مزارشریف	رئیس روابط خارجی حزب	غلام حضرت

پیکان	مزارشریف		
حبیبه کاکر	مسئول امور زنان	دفترا ساحوی، ننگرهار	جلال آباد
محمد گل	رئیس شورای ولایتی حزب متحد ملی	دفترا ساحوی ان دی آی، کندز	کندز
محمد گل	رئیس شورای ولایتی حزب متحد ملی	دفترا ساحوی ان دی آی، کندز	کندز
نور محمد غفوری	عضو عادی حزب	دفترا شهری حزب متحد ملی	کابل
نورالحق علومی	رئیس حزب	منزل علومی، مکروریان سوم	کابل
صلاح الدین هوتک	رئیس زون شرق	دفترا ساحوی ان دی آی، ننگرهار	جلال آباد
شیخ احمد غفوری	معاون ولایتی حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، قندهار	قندهار
حزب نهضت آزادی و دموکراسی			
تعداد مصاحبه ها 11			
عبدالاحمد آذر	رئیس شورای شهری حزب	دفترا مرکزی نهضت آزادی	کابل
عبدالمتین مونس	مسئول بخش فرهنگی و سخنگوی حزب	دفترا مرکزی نهضت آزادی	کابل
عبدالرقيب جاوید کوهستانی	رهبر حزب	دفترا مرکزی نهضت آزادی و دموکراسی	کابل
عبدالواحد رنجبر هثمانپور	مسئول بخش اداری و مالی حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
داکتر غلام حیدر پوپل	رئیس شورای ولایتی حزب	دفترا ولایتی حزب، کندز	کندز
انجینیر شیرآقا	مسئول تشکیلاتی در زون شرق	دفترا ساحوی ان دی آی، ننگرهار	جلال آباد
فرید احمد	مسئول زون شرق	دفترا ساحوی ان دی آی، ننگرهار	جلال آباد
غلام رسول	مسئول حزب در شورای ولسوالی امام صاحب	دفترا ولایتی حزب	کندز
مدار کریمی	منشی دوم حزب	دفترا مرکزی حزب، کارته 4، کابل	کابل
انیسه زمانی	مسئول امور زنان	دفترا مرکزی حزب، کارته 4، کابل	کابل
امید هودا	عضو نهضت آزادی و دموکراسی	دفترا ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
حزب نهضت همبستگی ملی افغانستان			
تعداد مصاحبه ها 9			
عبدالنافع	معاون ولایتی حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، قندهار	قندهار
عبدالرحمان نثار	معاون اول حزب	دفترا مرکزی حزب، کابل	کابل
انجینیر غلام محی الدین	عضو شورای اجرائیه	دفترا مرکزی حزب	کابل
فضل مولا	عضو شورای اجرائیه حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، ننگرهار	جلال آباد
محمد عمر عیار	عضو شورای اجرائیه	دفترا مرکزی حزب	کابل
محمد یوسف	عضو شورای ولایتی حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، ننگرهار	جلال آباد
مخلص الدین	مسئول دفترا ولایتی حزب	دفترا ساحوی ان دی آی، قندهار	قندهار

قندهار	قندهار	جهاهد
کابل	دفتر مرکزی حزب	نخبیه نورستانی
کابل	وزارت امور سرحدات و قبایل	نورمحمد حیدری

محل	موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
حزب پیوند ملی افغانستان		
تعداد مصاحبه ها 5		
کابل	عضو هیئت اداری حزب	عبدالقادر رامش
کابل	دفتر مرکزی حزب	حیات الله نیازی
کابل	منشی کمیته مرکزی	جان محمد
کابل	عضو عادی حزب	شیخ الله داد یزدانی
کابل	دفتر مرکزی حزب	معاون بخش تشکیلات
کابل	مشاور و معاون ارشد حزب	ظهور رزجو
حزب رفاه افغانستان		
تعداد مصاحبه ها 7		
مزارشریف	قائم مقام رئیس زون شمال	داکتر آصف
مزارشریف	عضو عادی حزب	داکتر نجیب الله
کابل	مسئول بخش سیاسی و نظارتی حزب	محمد عظیم بشارت
کابل	مسئول کمیته فرهنگی	عبدالجلیل بصیری
کابل	دفتر حزب رفاه افغانستان	محمد نظیری
کابل	مسئول بخش مطبوعات و سخنگو	محمد نعیم
کابل	مسئول کمیته زنان	زینب سیده
کابل	عضو عادی حزب	نور احمد حدران
حزب صلح و وحدت ملی		
تعداد مصاحبه های انجام شده 5		
کابل	رئیس کمیته تشکیلاتی	عبدالظاهر فرزام
کابل	عضو عادی حزب	احمد فواد
کابل	منشی حزب	محمد رحیم روح الله
کابل	معاون اول حزب	محمد حبیب یاسین
کابل	مسئول امور زنان	ثریاجان حبیب
حزب تحریک ملی افغانستان		
تعداد مصاحبه های صورت گرفته 9		
کابل	عضو شورای اجرائیه حزب	عبدالشکور دادرس
جلال آباد	مسئول زون شرق	حاجی بادام گل
هرات	رئیس ولایتی حزب در	حاجی نثار احمد

		هرات	پوپلزئی
کابل	دفتر ساحوی ان دی آی، کابل	یکی از فعالین حزب	محمد داوود نظر
کابل	دفتر ساحوی ان دی آی، کابل	عضو شورای شهری حزب	محمد زاهد
کابل	دفتر ساحوی ان دی آی، کابل	عضو شورای شهری حزب	نورالدین
هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	عضو شورای اجرائیه	سید احمد شاه کریمی
کابل	دفتر ساحوی ان دی آی (کابل؟)	عضو شورای اجرائیه	سید محمد امین عارف
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار	رئیس حزب در ولایت ننگرهار	طلا محمد

محل		موقف حزبی	شخص مصاحبه شونده
افغانستان ملی نجات		جبهه 11	حزب تنظیم تعداد مصاحبه ها
کابل	دفتر مرکزی حزب، وزیر اکبرخان، کابل	مشاور حزب در امور زنان و جوانان	عبدالغفار مظفری
کابل	دفتر ساحوی ان دی آی، کابل	عضو عادی حزب	عبدالحمید وهاب
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	مسئول حزب در ولایت خوست	الحاج محمد اسماعیل
کابل	دفتر مرکزی حزب، وزیر اکبرخان، کابل	عضو شورای اجرائیه	اسد الله فلاح
کابل	سرک 15، وزیر اکبرخان، کابل	منشی عمومی حزب نجات	داکتر ذبیح الله مجددی
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار	رئیس زون شرق	حاجی حیات الله
کندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، کندهار	رئیس زون شمال	خان محمد نجیب الله
جلال آباد	دفتر ساحوی ان دی آی، ننگرهار		
خوست	دفتر ساحوی ان دی آی، خوست	معاون حزب در ولایت خوست	رحمت الله
کابل	دفتر مرکزی حزب، وزیر اکبرخان، کابل	عضو شورای اجرائیه	شاه آقا صدق مجددی
کندهار	دفتر ساحوی ان دی آی، کندهار	معاون حزب در زون شمال شرق	وزیرگل رحمانی
افغانستان اسلامی		دعوت 5	حزب تنظیم تعداد مصاحبه ها
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	عضو عادی حزب	عجب خان ظفیری
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	منشی عمومی حزب	عنایت الله بلیغ
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	مسئول انسجام و هماهنگی حزب	کرامت الله صدیق
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	مسئول بخش مالی حزب	محمد اکبرخان
کابل	دفتر مرکزی حزب، کابل	رئیس کمیته سیاسی حزب	نور محمد خان
افغانستان مردم		اسلامی وحدت 11	حزب تنظیم تعداد مصاحبه ها
مزارشريف	دفتر ساحوی ان دی آی، مزارشريف	مسئول فرهنگی حزب	احمد شاه بلخی

داد علی	معاون شورای ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، کندز	کندز
حاجی خلیل	مسئول کمیته انتخابات حزب	منزل محقق، پل سرخ، کابل	کابل
حاجی محمد محقق	رہبر حزب وحدت اسلامی مردم	دفتر مرکزی حزب	کابل
کبری	مسئول امور زنان	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
محمد علی علیزاده	مسئول تشکیلاتی حزب	منزل محقق، پل سرخ، کابل	کابل
محمد سجاد محسنی	مسئول بخش تبلیغاتی حزب در بامیان	بامیان	بامیان
محمد دولتیار	مسئول امور داخلی حزب در هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
محمد ظاهر	عضو عادی حزب	دفتر حزب، پل سرخ، کابل	کابل
سید منیر	مسئول مالی شورای ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی در کندز	کندز
شریعتی	مسئول روابط خارجی حزب	منزل محقق، پل سرخ	کابل

شخص مصاحبه شونده	موقف حزبی	محل	
<p>حزب اتحاد مصاحبه ها</p> <p>تعداد مصاحبه ها 11</p> <p>وحدت اسلامی افغانستان</p>			
اسدالله سعادت	سخنگوی حزب وحدت اسلامی	دفتر نشریه مشارکت ملی	کابل
حبیبه وهاج	معاون حزب		کابل
مهدی	مسئول بخش تبلیغات حزب در هرات	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
محمد امین اختر	مسئول روابط حزب در شمال	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	مزار شریف
محمد عرفانی	عضو شورای مرکزی	دفتر ساحوی بامیان	بامیان
محمد خلیلی	رہبر حزب وحدت اسلامی افغانستان	مہمانخانہ حزب، پل سرخ، کابل	کابل
محمد جعفری	مسئول زون شمال	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	مزار شریف
محمد رضایی	عضو حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، هرات	هرات
محمد جوادی	عضو شورای مرکزی حزب	دفتر حزب	کابل
محمد طاهر ظہیر	عضو شورای ولایتی حزب	دفتر ساحوی ان دی آی، بامیان	بامیان
سید انور	عضو عادی حزب	مہمانخانہ حزب	کابل
<p>حزب وحدت ملی افغانستان</p> <p>تعداد مصاحبه ها 2</p>			
محمد اکبری	رئیس شورای اجرائیہ حزب	دفتر مرکزی حزب، خوشحال خان مینہ، کابل	کابل
محمد جعفری	مسئول زون شمال	دفتر ساحوی ان دی آی، مزار شریف	مزار شریف

